

Richtlijnen werkplekieren Kopopleidingen

Handleiding voor het werkplekieren van de tweedegraads voltijd
lerarenopleiding

Duits
Economie
Maatschappijleer
Aardrijkskunde Fries
Wiskunde Geschiedenis
Gezondheidszorg en Welzijn
Biologie Nederlands
Engels Scheikunde
Natuurkunde
Frans

Studiejaar 2019-2020

versie 9 september 2019

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
2.	De kopopleiding nader toegelicht	4
3.	Beschrijving van de eindwerken van de kopopleiding	6
4.	Doel en opbouw van werkpleklers.....	10
5.	Begeleiding bij werkpleklers	16
	Ten slotte.....	19
Bijlage 1	Toelatingstabel Kopopleidingen, Bachelor of Education.....	20
Bijlage 2	Niveaus bekwaamheidseisen TLO NHL Stenden 2019-2020	21
Bijlage 3	Dublin Descriptoren.....	31
Bijlage 4	Blokkenschema kopopleiding.....	33
Bijlage 5	Professionaliseringsplan	34
Bijlage 6a+b	Observatieformulieren ‘Zes rollen van de leraar’ (periode 1, 2).....	36
Bijlage 7	Lesobservatieformulier algemeen (periode 1, 2)	40
Bijlage 8	‘Groenlichtformulier’	41
Bijlage 9a+b	Format lesobservatieformulieren Handelingsbekwaam leraar	412
Bijlage 10	Formulier eindbeoordeling werkplekbegeleider (volgt).....	47

1. Inleiding

Voor je ligt de richtlijnen Werkplekieren van de Kopopleidingen NHL Stenden hogeschool. Deze handleiding is bedoeld voor:

- studenten van de Kopopleidingen, Bachelor of Education, 2^e graads lerarenopleiding aan de NHL Stenden Hogeschool te Leeuwarden
- werkplekbegeleiders/stagecoaches
- schoolopleiders
- instituutopleiders en studieloopbaanbegeleiders (SLB-ers)

In deze richtlijnen wordt uitgelegd wat voor soort opleiding de kopleiding is (hoofdstuk 2). Vervolgens worden de eindwerken (examens) van de kopopleiding beschreven en nader toegelicht (hoofdstuk 3). Daarna wordt de het doel en de opbouw van werkplekieren beschreven en de plaats van de voortgangsgesprekken daarin (hoofdstuk 4). Tenslotte komt de begeleiding bij werkplekieren aan de orde en de rol van de student, de werkplekbegeleider en studieloopbaanbegeleider daarin wordt nader beschreven. (hoofdstuk 5). In de bijlagen is verder belangrijke aanvullende informatie (formats, overzichten, observatieformulieren) opgenomen.

We wensen je een leerzame en succesvolle periode op de praktijkplek toe en hopen dat deze richtlijnen daaraan bijdragen.

Heb je nog vragen die in dit document niet beantwoord worden, stel ze dan aan je studieloopbaanbegeleider / studiecoach.

Team kopopleidingen

2. De kopopleiding nader toegelicht

2.1 Toelating

De eis om toegelaten te worden op deze éénjarige opleiding is dat je al een aan een schoolvak of werkgebied verwante HBO- of WO bachelor heeft behaald. Deze toelatingseisen hebben een wettelijke grond. (Zie bijlage 1, Toelatingstabel Kopopleidingen).

Bij een kopopleiding gaat het om een fulltime opleiding met een omvang van 60 European Credits (ecs), waarvan de helft, 30 ecs, bestaat uit praktijkervaringen. De opleiding van één jaar bestaat uit een onderwijskundige en pedagogische voorbereiding op het beroep van docent.

2.2 Opzet opleiding

De opleiding hanteert vier leerlijnen, die gedurende het studiejaar worden verdiept en verbreed en moeten leiden tot een startbekwame bevoegdheid: handelingsbekwaam leraar.

De eerste leerlijn is een theoretische (conceptuele) leerlijn. Hierin worden de onderwijskundige en pedagogische begrippen bestudeerd. De tweede is de vaardighedenlijn. Hierin worden, met behulp van een training, de verschillende rollen die je als docent in een groep vervult, getraind. Als derde lijn is er de integratielijn. In deze lijn wordt toegewerkt naar integratie van *de student als persoon, de student als docent en de student als docent binnen de specifieke stageschool waar hij leert*. De vierde leerlijn ondersteunt de persoonlijke professionele ontwikkeling en groei van de student naar docent door middel van studieloopbaanbegeleiding en intervisie (Persoonlijk Profiel) (Zie bijlage 3, Blokkenschema Kopopleidingen).

Jij doet veel ervaring op in de schoolpraktijk en leert van deze praktijkervaringen. We noemen dat werkplekleren. Pendelen tussen praktijk en theorie staat in de kopopleiding centraal. Gedurende het schooljaar word je zo steeds bekwaamer vakdidactisch en pedagogisch terrein. Doel en opbouw van werkplekleren wordt in hoofdstuk 4 nader toegelicht.

2.3 DBE: ‘design based education’

De tweedegraads lerarenopleidingen zijn gebaseerd op het onderwijsconcept ‘design based education’. Dat betekent dat er een extra accent ligt op het doordacht (op groot of kleiner onderzoek gebaseerd) ontwerpen van onderwijs. Dit doe je vooral in ateliers. Ateliers vinden in de kopopleiding meestal op het instituut plaats, maar waar mogelijk ook in de stageschool.

In een atelier wordt ontwerpgericht samengewerkt aan uitdagende, beroepsgerichte vraagstukken. Binnen de kopopleiding zijn de vraagstukken gericht op het verkennen van het docentschap (atelier 1), het ontwerpen van activerende lessen (atelier 2) en het vakdidactisch ontwerponderzoek gericht op het ontwerpen van een leeromgeving volgens de principes van ‘actief leren’ (atelier 3).

Het leren en werken in een atelier staat ook nadrukkelijk in het teken van het ontwikkelen van ‘onderzoekend vermogen’. De zes stappen van DBE zijn naast design thinking gebaseerd op ontwerponderzoek en beginnen en eindigen niet voor niets met het woord onderzoek.

Figuur 2. Basismodel voor het werken in ateliers; een wezenlijk kenmerk van DBE.

Uit Samen opleiden, Beleid ten aanzien van samen opleiden van studenten van de Academie vo & mbo tot startbekwame leraar (en verder), 2019, p.7.

Ateliers zijn doorgaans gebaseerd op praktijkvragen die een ontwerp van iets vereisen. Een atelier onderscheidt zich door een bepaalde manier van werken om tot zo'n ontwerp te komen. Volgende stappen worden onderscheiden:

DBE-stappen	invulling voor TLO
1 onderzoek de vraag uit de praktijk	Het gaat om een actuele vraag, herkenbaar voor het VO of MBO werkveld, bij voorkeur direct afkomstig van een school en heeft betrekking op vakdidactiek, pedagogiek of vak. Het (leren) denken vanuit de doelgroep is hierbij van groot belang.
2 bepaal vraagstuk op basis van kennis	De vraag wordt nader onderzocht aan de hand van theorie en de kennisbases (vak, vakdidactiek, pedagogiek). De student verdiept zich daarbij in de kenmerken en context van de doelgroep / leerling.
3 genereer ideeën	In een creatief proces worden oplossingen of ideeën gegenereerd.
4 maak ontwerp of prototype	Het prototype is een beargumenteerd (vak)didactisch of pedagogisch ontwerp.
5 pas het toe	Het ontwerp wordt toegepast in een onderwijs-/leer-/school-situatie.
6 onderzoek de gevolgen	Het effect van de toepassing wordt op methodisch verantwoorde wijze onderzocht.

3. Beschrijving van de eindwerken van de kopopleiding

De kopopleiding kent twee eindwerken ('examens'): Handelingsbekwaam leraar avo/bo-vmbo/bo-mbo en Onderwijsprofessional leraar avo/bo-vmbo/bo-mbo. De eerstgenoemde heeft betrekking op je handelen als leraar en collega in de dagelijkse praktijk en heeft één leeruitkomst. De tweede module gaat om je bredere functioneren als professional en heeft twee leeruitkomsten: Professioneel profiel en (Vak)didactisch ontwerp. In de praktijk hangen beide eindwerken sterk met elkaar samen en werk je aan beide tegelijk. Verder kies je ook voor een afstudeerrichting: algemeen vormend onderwijs (avo) of beroepsonderwijs (bo). Bij de lerarenopleidingen van NHL Stenden Hogeschool is de richting beroepsonderwijs verder gesplitst in een variant die gericht is op het vmbo en een variant die gericht is op het mbo. Op het supplement bij je diploma komt je afstudeerrichting te staan, maar die beperkt je bevoegdheid niet. Je diploma maakt je bevoegd voor het volledige tweedegraadsgebied.

Bij de eindwerken wordt gesproken over leeruitkomsten. In de leeruitkomsten staat beschreven wat de uitkomst van een leerproces is, waarbij het leerproces zelf niet vastligt. Door vanuit leeruitkomsten te werken wordt een grote variatie in leer- en werkactiviteiten op de werkplek mogelijk gemaakt, die jij als student in samenspraak met je werkplek (stageschool) en opleiding binnen de betreffende praktijkcontext concretiseert. Bij leeruitkomsten horen leerwegaafhankelijke toetsen. De vorm en inhoud daarvan is gekoppeld aan de beoordelingscriteria, die gebaseerd zijn op de bekwaamheidseisen. Voor de beoordeling worden rubrics gebruikt, waarin ook het Bachelor niveau, uitgedrukt in de zogenoemde Dublin Descriptoren (zie bijlage 3), is verwerkt.

Nadere toelichting van de twee eindwerken van de kopopleidingen

A. Handelingsbekwaam leraar avo/bo-vmbo/bo-mbo

Inhoud

Tijdens werkplekieren 2 draai je mee als zelfstandig leraar op een school in het tweedegraads werkveld. Je hebt je eigen groepen en bent verantwoordelijk voor onderwijs en begeleiding passend binnen de kaders van jouw school en afstudeerrichting. Je toont aan dat je in staat bent om eigen onderwijs te ontwerpen, uit te voeren en te evalueren. Je handelt als leraar en collega op eindniveau van de opleiding, zoals beschreven in de bekwaamheidseisen (zie bijlage 2).

Je maakt je kritisch reflectieve houding ten aanzien van je eigen ontwikkeling zichtbaar waarbij je je handelen kunt uitleggen en verantwoorden in lijn met je visie op onderwijs en beroep in de context van je opleiding en afstudeerrichting.

Leeruitkomst Handelingsbekwaam leraar

Je past jouw kennis, vaardigheden en inzichten toe in de praktijk van jouw afstudeerrichting als een handelingsbekwaam vakdocent binnen de kaders van de bekwaamheidseisen. Dat betekent dat je doelmatig en intercultureel sensitief handelt t.a.v. leerlingen, collega's en alle andere betrokkenen, in

het voorbereiden, uitvoeren, evalueren en ontwikkelen van onderwijs op jouw school en dat je je handelen onderbouwt vanuit actuele inzichten uit theorie en praktijk.

De bijbehorende beoordelingscriteria zijn:

1. Je speelt doelmatig en intercultureel sensitief in op verschillen tussen leerlingen/studenten en moedigt hen op positieve wijze aan zich te ontwikkelen, in het vak(gebied) en in hun persoonlijke vorming.
2. Je creëert een ordelijk en veilig werk- en leerklimaat in verschillende onderwijsleersituaties en onderzoekt bij moeilijkheden mogelijke oplossingen.
3. Je ontwerpt en geeft (vak)didactisch verantwoorde effectieve en activerende onderwijsactiviteiten (inclusief toetsing/evaluatie) die bijdragen aan lange termijndoelen binnen het curriculum, en je speelt didactisch effectief en gefundeerd in op verschillen tussen leerlingen/studenten.
4. Je staat zo ver boven de leerstof die vereist is voor jouw vak(gebied) dat je de leerstof adequaat kunt aanpassen aan de doelgroep binnen je afstudeerrichting.
5. Je bent betrouwbaar en proactief als collega binnen de vakgroep/het team op de school en stemt af met anderen die bij de leerling/student betrokken zijn, zoals ouders en begeleiders van het leren op de werkplek.
6. Je handelt vanuit pedagogisch-didactische opvattingen over vak en onderwijs, met een onderzoekende houding en systematische ontwikkeling gebaseerd op inzichten uit literatuur en op relevante gegevens uit de praktijk.

Toetsing:

Assessment leeruitkomst Handelingsbekwaam leraar:
beoordelingsportfolio, gesprek inclusief performance

Onderliggende bekwaamheidseisen en kennisbases op postpropedeuseniveau:

Generieke kennisbasis 2.0 (inclusief ICT-kennisbasis)

Landelijke bekwaamheidseisen leraar 2^e graad

Landelijke vakspecifieke kennisbasis leraar eigen vak

B. Onderwijsprofessional leraar avo/bo-vmbo/bo-mbo:

In het eindwerk Onderwijsprofessional leraar <vak> avo/bo wordt niet je dagelijks functioneren als docent beoordeeld (al ligt dat uiteraard overal onder), maar je professionele ontwikkeling en onderzoekend vermogen. Als onderwijsprofessional kijk je op een metaniveau naar je eigen professionele ontwikkeling en de ontwikkelingen en vernieuwingen in het onderwijsveld.

Voor dit eindwerk zijn twee leeruitkomsten geformuleerd:

- leeruitkomst Professioneel profiel en
- leeruitkomst (Vak)didactisch ontwerp

Leeruitkomst Professioneel profiel

Inhoud

Je expliciteert jouw visie op onderwijs en actuele ontwikkelingen in de sector van je afstudeerrichting en je reflecteert op de docent die jij nu bent en wilt worden. Je maakt daarmee duidelijk hoe jij na je afstuderen in de fase van beginnend docent (inductiefase) je verdere professionele ontwikkeling vorm wilt geven.

De leeruitkomst Professioneel profiel is als volgt geformuleerd:

Je expliciteert en ontwikkelt je eigen professionele identiteit in professionele dialoog met anderen. Daarbij kom je tot beschrijving of verbeelding van jouw eigen visie op onderwijs en jouw vakgebied binnen de gekozen afstudeerrichting vo of (v)mbo, met aandacht voor je sociaal-maatschappelijke verantwoordelijkheid om niet alleen bij te dragen aan de kwalificatie, maar ook aan de socialisatie en persoonsvorming van je leerlingen/studenten. Je onderbouwt je visie met actuele vakdidactische, pedagogische en vakoverstijgende inzichten en dilemma's uit literatuur, onderzoek en je eigen praktijk en betreft daarbij ook het bredere perspectief van de internationale context, de kenmerken van de beroepsgroep en de school als organisatie. In je conclusie schets je het gewenste ontwikkelperspectief voor de volgende fase(n) van je loopbaan.

Hierbij horen de volgende beoordelingscriteria:

1. Je formuleert een eigen visie op je vakgebied en onderwijs binnen je afstudeerrichting.
2. Je onderbouwt je onderwijs- en vakvisie met actuele literatuur en verbindt je visie aan voorbeelden uit de onderwijspraktijk binnen je afstudeerrichting, met ook aandacht voor het bredere perspectief van de internationale context, de kenmerken van de beroepsgroep en de school als organisatie.
3. Je stelt je als leraar en collega binnen een schoolorganisatie sociaal-maatschappelijk en ethisch verantwoordelijk op en draagt bij aan de socialisatie en persoonsvorming van je leerlingen/studenten.
4. Je komt in professionele dialoog met anderen tot oordelen wat in een specifieke situatie onderwijspedagogisch-didactisch wenselijk is.
5. Je ontwikkelt je professionele identiteit door middel van cyclische reflectie, daarbij gebruik makend van je eigen talenten, waarden, overtuigingen en kennis, en die van anderen.
6. Je geeft zelfstandig vorm aan je professionele ontwikkeling en de volgende fase van je loopbaan.

Toetsing:

Assessment leeruitkomst Professioneel profiel:
beoordelingsportfolio, gesprek inclusief performance

Onderliggende bekwaamheidseisen en kennisbases op postpropedeuseniveau:

Generieke kennisbasis 2.0 (inclusief ICT-kennisbasis)

Landelijke bekwaamheidseisen leraar 2^e graad

Landelijke vakspecifieke kennisbasis leraar eigen vak

Leeruitkomst (Vak)didactisch ontwerp

Inhoud

Het doel van de leeruitkomst (vak)didactisch ontwerp is dat je bijdraagt aan het versterken van de kwaliteit van het onderwijs door de leerprocessen van je leerlingen te onderzoeken en begeleidingsmomenten te ontwerpen die daarop aansluiten met het doel deze leerprocessen te verbeteren. Je toont daarmee aan dat je als professioneel docent in staat bent om een waardevolle bijdrage te leveren aan het verbeteren van de onderwijspraktijk en dat je in staat bent om tijdens en van je werk te leren

De leeruitkomst (Vak)didactisch ontwerp is als volgt geformuleerd:

Je demonstreert in je vakgebied en je gekozen afstudeerrichting onderzoekend vermogen bij het ontwerpen van een begeleide leer(werk)omgeving afgestemd op het niveau en de kenmerken van je leerlingen voor het realiseren van leerprocessen door een volledige ontwerpcyclus te doorlopen, door (beoordelingscriteria):

1. op basis van een eigen probleemanalyse in de huidige leer(werk)omgeving onderbouwd met relevante bronnen, perspectieven en gegevens een onderzoeksvraag te formuleren
2. een ontwerp te ontwikkelen waarbij diverse bronnen worden geraadpleegd en perspectieven worden gezocht over leren en begeleiden welke afgewogen worden voor het ontwerp
3. deze bronnen en perspectieven ook te gebruiken om het uiteindelijke ontwerp te verantwoorden
4. het ontwerp uit te voeren en systematisch te evalueren op de realisatie van de beoogde leerprocessen
5. het uitgevoerde proces en resultaat te beschrijven en op het proces en resultaat te reflecteren.

Toetsing:

Opdracht (Vak)didactisch ontwerponderzoek

Onderliggende bekwaamheidseisen en kennisbases op postpropedeuseniveau:

Generieke kennisbasis 2.0 (inclusief ICT-kennisbasis)

Landelijke bekwaamheidseisen leraar 2e graad

Landelijke vakspecifieke kennisbasis leraar eigen vak

4. Doel en opbouw van werkplekieren

Gedurende het studiejaar van de kopopleiding ben je in principe voor werkplekieren op één school. Dit is bepalend voor de afstudeerrichting: algemeen vormend onderwijs (avo) of beroepsonderwijs (bo). Bij de lerarenopleidingen van NHL Stenden Hogeschool is de richting beroepsonderwijs verder gesplitst in een variant die gericht is op het vmbo en een variant die gericht is op het mbo. Op het supplement bij je diploma komt je afstudeerrichting te staan, maar die beperkt je bevoegdheid niet. Je diploma maakt je bevoegd voor het volledige tweedegraadsgebied. Studenten omgangskunde bij de kopopleidingen hebben uitsluitend te maken met beroepsonderwijs – mbo.

Binnen de kopopleidingen beslaat het werkplekieren een heel jaar, waarin je laat zien dat je als (startend) leraar in de dagelijkse praktijkcontext kunt functioneren. Er worden twee fases onderscheiden nl. werkplekieren 1, waarin je toewerkt naar het zelfstandig kunnen lesgeven aan een groep of klas. In de tweede daaropvolgende fase, werkplekieren 2, ontwikkel je je naar een handelingsbekwame docent. Een handelingsbekwame docent voldoet minimaal aan de eisen zoals die in de landelijke bekwaamheidseisen voor leraren worden omschreven, zie bijlage 2.

De opleiding geeft je de mogelijkheden zich te specialiseren op pedagogisch, didactisch of vakinhoudelijk gebied. Werkplekieren is hiervoor dan ook de aangewezen plaats om dit te realiseren en je gaat met de werkplekbegeleider overleggen welke leer- en onderzoeksmogelijkheden er zijn. Daarnaast werk je gedurende het schooljaar in ateliers aan praktijkgerichte en themagerichte vraagstukken volgens de principes van DBE. In de ateliers ga je aan de slag met belangrijke thema's van het leraarschap zodat je op verschillende manieren vorm kan geven aan je ontwikkeling als leraar. Het verbinden van theorie en praktijk, d.w.z. het verantwoorden van je handelen op basis van theoretische kennis en inzichten, is daarbij een belangrijk doel.

In de Kopopleidingen werk je in 2019-2020 in drie ateliers:

Atelier 1: Beeld van beroep (*'de school, mezelf, leerling, docent en het vak'*)

Atelier 2: Leren & Didactiek (*o.a. samenwerkend leren, omgaan met verschillen*)

Atelier 3: (vak)didactisch ontwerp (*praktijkonderzoek, vakdidactisch profileren, meer gericht op actief leren*).

Bijvoorbeeld in atelier 2 '*Leren & Didactiek*': hierin zal je op basis van de analyse van lessen en overwegingen die het schoolbeleid bepalen, komen tot een aantal lessen waarin je werkvormen kiest die passend zijn bij de verschillende leerdoelen en leerbehoeften van de leerlingen (differentiatie). Daarbij gebruik je zowel theoretische inzichten als ook praktische inzichten die je opdoet in de school.

Hieronder worden werkplekieren 1 en 2 nader toegelicht.

Werkplekieren 1: op weg naar zelfstandig voor de klas of groep

Het doel van werkplekieren 1 is dat je zelfstandig kan lesgeven een groep of klas. Dat betekent dat je...

- ... in gangbare onderwijssituaties voor een ordelijk en veilig leerklimaat zorgt
- ... activerende en effectieve lessen of onderwijsactiviteiten ontwerpt en geeft, met een onderbouwing van de gemaakte keuzes in (vak)didactiek en materiaal
- ... de praktische kant van je onderwijs effectief en efficiënt organiseert
- ... actief met collega's samenwerkt in de dagelijkse gang van zaken en de ontwikkeling van de school
- ... zicht hebt op het functioneren van de vakgroep / het team binnen de school
- ... in je handelen als leraar systematische ontwikkeling en probleemoplossend vermogen gebaseerd op inzichten uit literatuur toont

Je laat zien je je bewust bent van de gevraagde bekwaamheden en je ontwikkelt deze continu door te bv. te reflecteren op jouw functioneren, feedback te vragen en mee te doen aan intervisie.

Bewustwording van nog te ontwikkelen aspecten van of van de verschillende bekwaamheidsgebieden is dan ook een eerste opgave van het leren in de stage. Voor je ontwikkeling is het verder belangrijk dat je in staat bent doelen te stellen en plannen te maken op welke wijze aan de nog te ontwikkelen bekwaamheden.

In het professionaliseringsplan beschrijf je de doelen en de manier waarop je aan deze doelen gaat werken (zie bijlage voor een voorbeeldformat). Dit plan bespreek je met je werkplekbegeleider en je studieloopbaanbegeleider.

Je ontwikkeling beschrijf en illustreer je met behulp van een digitaal ontwikkelingsportfolio. Dit portfolio stelt jou en je begeleiders in staat je professionele ontwikkeling te volgen.

In de aanloop naar het assessment bespreek je met je studieloopbaanbegeleider tijdens drie voortgangsgesprekken je professionele ontwikkeling. Deze voortgangsgesprekken vinden steeds plaats aan het eind van periode 1, 2 en 3.

In het voortgangsgesprek aan het eind van periode 2 bepaal je samen met je werkplekbegeleider of je kunt starten met werkplekieren 2. Je werkplekbegeleider vult daarvoor het groenlichtformulier in.

De voortgangsgesprekken en de acties van verschillende betrokkenen worden hieronder in schema nader toegelicht.

Voortgangsgesprek 1

Periode 1

IK geef les aan leerlingen als professional

M.b.v. jouw digitaal ontwikkelingsgericht portfolio toon jij in voortgangsgesprek 1 aan op welke wijze jij gemotiveerd bent om het onderwijs in te gaan. In jouw onderbouwing maak je ook duidelijk op welke wijze jij geschikt bent voor het vak leraar.

Je schrijft bij elk bekwaamheidsgebied een zelfevaluatie en licht daarin toe wat je in de eerste periode geleerd hebt. Je onderbouwt dat met gevarieerd bewijs. In de zelfevaluatie verwijst je met hyperlinks naar het bewijsmateriaal. Schrijf bij het bewijsmateriaal dat je opneemt steeds een korte toelichting. Beschrijf kort wat het inhoudt en wat wil je ermee aantonen.

Je neemt in ieder geval als bewijsmateriaal op:

- Een beschrijving van minimaal 5 activiteiten met leerling groepen, +: lesonderdelen, begeleiden van groep, of lessen. Je schrijft een verantwoording van deze activiteiten.
- Een ingevuld lesformulier van jouw gegeven les *training leren lesgeven*. Met behulp van de verkregen feedback van medestudenten en de hogeschool-docent en de genoemde theorieën, onderwijskundige modellen, enzovoorts, reflecteer je op deze les
- Feedback van de werkplekbegeleider (m.b.v. bijlage 6 of 7)
- Feedback van leerlingen + jouw analyse van deze leerlingenfeedback
- Eigen reflecties
- Lesmateriaal

In je ontwikkelingsportfolio neem je verder op:

- Actueel CV
- Professionaliseringsplan
- Overzicht aantal gegeven lessen, andere uitgevoerde activiteiten
- Reflectie voortgangsgesprek

Het is verder aan jou om de docent/SLB-er te overtuigen dat er een mooie match is tussen jou en het onderwijsveld!

Voortgangsgesprek 2

Periode 2

IK GEEF LES aan leerlingen als professional

Je schrijft voor het 2de voortgangsgesprek per bekwaamheid een zelfevaluatie en toont daarin aan en onderbouwt m.b.v. gevarieerd bewijsmateriaal dat je kunt starten met werkplekleren 2 op weg naar handelingsbekwaam leraar.

In de zelfevaluatie toon je aan dat je de gehele verantwoordelijkheid van de lessen, module etc. op je kunt nemen en gehele lessen aan eigen klas(sen) kunt geven. Je laat hier mee zien dat je zelfstandig lessen kunt voorbereiden, uitvoeren en evalueren. Interactie met leerlingen en de leercontext staan hier in deze periode meer centraal.

In de zelfevaluatie verwijst je met hyperlinks naar het bewijsmateriaal. Schrijf bij het bewijsmateriaal dat je opneemt steeds een korte toelichting. Beschrijf kort wat het inhoudt en wat wil je ermee aantonen.

In de bewijsvoering neem je in ieder geval op:

- Minimaal 2 lesopzetten + didactische verantwoording, van lessen die je op je stageschool gegeven hebt. Plus toegevoegd: 2x ingevuld lesobservatieformulier van de werkplekbegeleider (bijlage 6 of 7) van deze lessen en jouw reflectie daarop.
- Groenlicht naar Werkplekleren 2 van de werkplekbegeleider (bijlage 8), met feedback.
- Feedback van leerlingen + analyse en conclusies daaruit, en jouw reflectie hierop.
- Videocompilatie van 2-5 minuten met analyse en toelichting hierop. (Tip: denk zelf na over de vraag 'wat wil ik eigenlijk aantonen met deze video-opnamen?') Wat laat je al zien? En wat wil je nog leren?
- Feedback van 'een derde' op 1 les: door een instituutsopleider, of een schoolopleider of een vakdidacticus op jouw school. Met bijbehorende lesformulier, + jouw reflectie op de gegeven les en verkregen feedback.
- Nieuw of bijgesteld professionaliseringsplan. Je richt je op de doelen van de werkplekleren 2.
- Logboek / eigen reflecties
- Lesmateriaal

Periode 1 + 2, actieschema

Periode 1	Periode 2
Werkplekcleren 1: op weg naar zelfstandig voor de klas Oriëntatieperiode (WPL start meestal in oktober)	Werkplekcleren 1: op weg naar zelfstandig voor de klas
Professionaliseringsplan WPL 1 opstellen	Bijgesteld Professionaliseringsplan
STUDENT <ul style="list-style-type: none"> • werkt m.n. aan opdracht Atelier 1 	STUDENT <ul style="list-style-type: none"> • werkt m.n. aan opdracht Atelier 2
STUDENT <ul style="list-style-type: none"> • doet minimaal 5 activiteiten met leerling groepen. Bijvoorbeeld lessen; of lesonderdelen; begeleiden van groep(je); • schrijft een verantwoording van deze activiteiten, verzamelt feedback en reflecteert op de uitvoering. 	STUDENT <ul style="list-style-type: none"> • geeft minimaal 16 (meer of minder door werkplekbegeleider begeleide) lessen. • houdt een logboek bij van lessen: datum, klas, vakonderdelen en bijzonderheden. • maakt een afspraak met docent Kopopleidingen én werkplekbegeleider i.v.m. lesbezoek in februari / maart.
WERKPLEKBEGELEIDER <ul style="list-style-type: none"> • bespreekt het Professionaliseringsplan met student. • bespreekt met student de mogelijkheden voor uitvoeren van onderwijsactiviteiten. • geeft n.a.v. lesbezoek de student feedback m.b.v. formulier: <u>'Zes rollen leraar' (bijlage 6a), óf Lesobservatieformulier algemeen (bijlage 7)</u> 	WERKPLEKBEGELEIDER <ul style="list-style-type: none"> • bespreekt met student het bijgestelde Professionaliseringsplan • bespreekt n.a.v. uitkomsten voortgangsgesprek 1 met student de activiteiten zodat student deze periode richting WPL 2 kan gaan. • legt in deze periode verspreid minimaal 2 lesbezoeken af en vult het <u>formulier: 'Zes rollen leraar' (bijlage 6a+b), óf Lesobservatieformulier (7) in.</u> • bespreekt half december, begin januari met student welke mogelijkheden student heeft om over te gaan naar Werkplekcleren 2 handelingsbekwaam docent • geeft een beoordeling mee m.b.v. formulier 'Groenlicht' van Werkplekcleren 1 naar Werkplekcleren 2 (Handelingsbekwaam leraar) (verdieping)

Werkplekieren 2: op weg naar handelingsbekwaam docent

In deze fase werk je naar handelingsbekwaam docent. In het assessment toon je met behulp van een beoordelingsportfolio de leeruitkomsten en de indicatoren aan.

Voortgangsgesprek 3

Werkplekieren 2 <ul style="list-style-type: none"> In het 3de voortgangsgesprek laat jij zien waar je staat in de ontwikkeling naar handelingsbekwaam docent en hoe jij je verder wilt ontwikkelen. Met behulp van rijk gevarieerd bewijsmateriaal laat jij jouw ontwikkeling zien. Nieuw of bijgesteld Professionaliseringsplan Je laat zien dat je kunt schakelen naar <i>toepassingsgericht leren</i> en naar <i>betekenisgericht leren</i>. Zie <i>Praktijkboek voor leraren, 1.9 De professionele ontwikkeling van een leraar</i>. 	<u>IK GEEF LES AAN LEERLINGEN als professional</u>
---	---

Periode-actieschema

Periode 3	Periode 4
Werkplekieren 2	Werkplekieren 2
Professionaliseringsplan	Bijgesteld Professionaliseringsplan
Student werkt m.n. aan atelier 2 en 3	Student werkt m.n. aan atelier 3
STUDENT <ul style="list-style-type: none"> geeft minimaal 4 tot 6 lessen per week heeft in feb/mrt een afspraak met docent Kopopleidingen (SLB-er) én werkplekbegeleider i.v.m. lesbezoek maakt een afspraak met instituutsopleider i.v.m. lesbezoek 	STUDENT <ul style="list-style-type: none"> geeft minimaal 6 tot 8 lessen per week (300-400 minuten) heeft in apr/mei een afspraak met instituutsopleider i.v.m. lesbezoek
WERKPLEKBEGELEIDER <ul style="list-style-type: none"> bespreekt het vernieuwde Professionaliseringsplan met student. bespreekt n.a.v. uitkomsten voortgangsgesprek 2 met student de activiteiten werkplekieren 2 legt in deze periode verspreid minimaal 3 lesbezoeken af en vult na/tijdens <u>twee</u> van deze lesbezoeken het lesobservatieformulier in. (Bijlage 9). 	WERKPLEKBEGELEIDER <ul style="list-style-type: none"> legt in deze periode verspreid minimaal 3 lesbezoeken af en vult na/tijdens <u>twee</u> van deze lesbezoeken het lesobservatieformulier in. (Bijlage 9 a+b). vult periode 4 (in mei) het <u>Formulier eindbeoordeling werkplekbegeleider</u> in. bespreekt de uitkomst hiervan met de student en geeft het formulier mee. (Bijlage 10).

5. Begeleiding bij werkpleklers

De begeleiding

Het uitgangspunt is dat jij je bewust wordt van je eigen verantwoordelijkheid voor jouw ontwikkeling. Dit vraagt tijdens de werkpleklers om een leeromgeving waarin je gelegenheid krijgt om relevante leerervaringen op te doen, hierop wordt beoordeeld door anderen, jezelf leert waarderen en beoordelen én ervaart dat samenwerken het onderwijsproces bevordert.

Visie op begeleiding

Deze visie heeft consequenties voor de begeleiding tijdens het werkpleklers. Het is de bedoeling dat zowel de werkplekbegeleider als de studieloopbaanbegeleider van de NHL Stenden hogeschool, voorwaarden scheppen voor jou als student om te oefenen en te werken aan je leerdoelen, geformuleerd in het Professionaliseringsplan

Het professionaliseringsplan geeft je houvast en sturing. De begeleiding vanuit de stageschool en vanuit het instituut is dan ook gericht op het adequaat hanteren van dit plan. De student begint met een professionaliseringsplan voor de werkpleklers 1 en het eindresultaat van jouw ontwikkeling dient zichtbaar te worden in het portfolio handelingsbekwaam leraar.

De verschillende rollen, taken en verantwoordelijkheden

A. De student:

Voorwaarden:

- heeft een open leerhouding
- is begeleidbaar

Verantwoordelijkheden:

- brengt eigen leerproces in kaart en kan dit verduidelijken aan derden;
- komt de afspraken na

Eigen leerproces vormgeven:

- neemt initiatieven
- maakt actief gebruik van de begeleiding
- formuleert een stageplan
- verzamelt bewijslast in het digitaal ontwikkelingsgericht portfolio
- stelt een beoordelingsportfolio handelingsbekwaam leraar samen ten behoeve van het assessment handelingsbekwaam leraar
- leert aantoonbaar van ervaringen
- kan eigen functioneren bespreekbaar stellen/ maken
- plant en houdt begeleidingsgesprekken

Specifiek met betrekking tot voortgangsgesprekken en het assessment handelingsbekwaam leraar:

Voortgangsgesprekken (november, januari en april)

- stelt een digitaal ontwikkelingsgericht portfolio samen, waarin de te onderscheiden onderdelen opgenomen zijn, die genoemd worden in de handleiding voortgangsgesprekken
- overlegt met de werkplekbegeleider het (eventueel bijgesteld, of vernieuwd) professionaliseringsplan
- bereidt het gesprek zodanig voor dat de eigen ontwikkeling zichtbaar wordt

- geeft een weergave van eigen verwachtingen ten aanzien van stage en het leren op het instituut
- geeft een weergave van eigen inbreng in dit ontwikkeltraject
- laat ontwikkeling zien ten aanzien van de bekwaamheidseisen
- laat beoogde richting van eigen professionele ontwikkeling zien, afgezet tegen de fase-doelen en bekwaamheidseisen, verwoord in voornemens en concrete plannen
- presenteert het portfolio aan de studieloopbaanbegeleider van de NHL Stenden hogeschool

Beoordelingsportfolio leeruitkomst handelingsbekwaam leraar:

- stelt het portfolio samen: verzamelt relevante en actuele bewijsstukken
- vraagt een eindbeoordeling over de tweede fase werkpleklers (handelingsbekwaam docent verdieping) aan de werkplekbegeleider/stagecoach.
- maakt bij het samenstellen van het portfolio gebruik van o.a. schriftelijk materiaal van de werkplekbegeleider, van leerlingen en van andere collega's

B. De werkplekbegeleider

Voorwaarden:

- is een voldoende gekwalificeerde vakdidacticus
- heeft voldoende tijd beschikbaar voor begeleiding
- heeft inzicht in het leerproces van de student en stelt dit proces centraal
- beschikt over goede communicatieve- en begeleidingsvaardigheden

Verantwoordelijkheden:

- biedt adequate begeleiding aan de student binnen de school
- leest verslagen en geeft feedback
- coacht het leerproces van de student

Tijd en aandacht geven:

- bouwt een vertrouwensrelatie op met de student zodat begeleiding kan plaatsvinden
- biedt ondersteuning bieden aan de student bij de dagelijkse werkzaamheden
- neemt initiatieven om het functioneren van de student te bespreken. Na verloop van tijd is het zinvol dat de student zelf ook aangeeft wanneer hij behoefte heeft aan een gesprek.
- voert minimaal 1x in de 14 dagen een begeleidingsgesprek met de student aan de hand van de begeleidingslijsten.
- Voert evaluatiegesprekken met de student en de studieloopbaanbegeleider.

Leerproces van de student mee vormgeven:

- stimuleert en ondersteunt initiatieven van de student
- biedt ruimte om ervaringen op te doen en te delen
- levert bijdrage aan het planmatig werken met leer- en ontwikkeldoelen

Groenlicht: van Werkpleklers 1 naar Werkpleklers 2

De werkplekbegeleider schrijft half december/ begin januari m.b.t. het voortgangsgesprek 2 een tussenbeoordeling op het functioneren van de student. Zie bijlage 8.

N.B. In Werkpleklers 2 laat de student zien dat hij de gehele verantwoordelijkheid van de lessen(serie) op zich kan nemen. De student geeft dus in werkpleklers 2 ook gehele lessen, aan eigen klas(sen).

Werkplekieren 2

De werkplekbegeleider schrijft in periode 4 (maand mei) een eindbeoordeling op het functioneren van de student.

Zie bijlage 10.

C. De studieloopbaanbegeleider

Voorwaarden:

- heeft een open grondhouding
- heeft goede communicatieve vaardigheden

Verantwoordelijkheden:

- draagt er zorg voor dat geleerd kan worden op het gebied van gevraagde bekwaamheden
- benut het leerproces van de student optimaal
- biedt adequate begeleiding aan de student vanuit de opleiding op het gebied van het professionaliseringsplan
- biedt ondersteuning bij het samenstellen van het ontwikkelingsgerichte portfolio en beoordelingsportfolio Handelingsbekwaam leraar
- is eerste contactpersoon tussen school en instituut in geval van vragen en problemen

Tijd en aandacht geven:

- bouwt een vertrouwensrelatie met de student
- biedt begeleiding tijdens de begeleide intervisiegesprekken en de voortgangsgesprek / voortgangsgesprekken

Leerproces van de student mee vorm geven:

- activeert het begeleid en geleid zelfstandig leren binnen de stage op afstand
- denkt mee om leermogelijkheden binnen de stage optimaal te benutten
- biedt ondersteuning aan het planmatig werken met leerdoelen; leerdoelen leren herkennen, formuleren en in een tijdpad zetten
- maakt de persoonlijke ontwikkeling van de student bespreekbaar
- werkt aan bewustwording van de beroepsmatige ontwikkeling van de student: beroepshouding, bekwaamheden, methodisch handelen etc.
- stimuleert het oefenen van bekwaamheden

Voortgangsgesprekken en WPL-beoordelingsdossier

- begeleidt de student bij het samenstellen van het ontwikkelportfolio en het te voeren voortgangsgesprek (1,2 en 3), en bij het beoordelingsportfolio Handelingsbekwaam leraar.

D. De begeleiding vanuit de NHL Stenden hogeschool

De instituutsopleider van de NHL Stenden hogeschool, indien aanwezig op de school, is het eerste halfjaar aanspreekpunt.

De SLB-er komt februari of maart langs om een les te observeren en geeft feedback op deze les.

De instituutsopleider komt vervolgens in april of mei langs voor een lesbezoek. De instituutsopleider geeft feedback op de les en op de ontwikkeling.

Ten slotte

In het leren op de werkplek ligt het accent op het zelf plannen, ontwikkelen en uitvoeren van onderwijs. Naast, misschien ten overvloede, alle hierboven beschreven voorwaarden en eisen

- werkt de student vanuit het professionaliseringsplan voor het leren op de werkplek aan de daarin geplande activiteiten. Het gaat dus om de onderwijsactiviteiten op de werkplek en de door de student zelf geformuleerde opdrachten. Dit alles inclusief een tijdsplanning. Ontwikkeldoelen zijn *SMART* geformuleerd.
- plant de student op de korte termijn en op de lange termijn om het einddoel te kunnen behalen (het eerste lange termijn doel zou het 'groenlicht Werkplekleren 2' kunnen zijn).
- plant de student per week met de werkplekbegeleider de daaropvolgende week: wat ga je uitvoeren, waar liggen accenten? Waar ga je aan werken?
- houdt de student een ontwikkelingsgericht portfolio bij, waarin hij voorbereidingsdocumenten, verslagen van uitvoeringen, reflecties daarop, feedback van de werkplekbegeleider en leerlingen / deelnemers, verzamelt; ook komen hier de uiteindelijk behaalde ontwikkeldoelen in
- verzamelt de student allerlei andere documenten die betrekking hebben op jouw werkplek. plattegronden, dagnotities, voornemens, opvallende gebeurtenissen.
- Is het aan te bevelen dat de student tijdens het leren op de werkplek een logboek bijhoudt ter ondersteuning van het eigen leerproces.
- Het logboek kan tevens een bron bij het inbrengen van een casus voor intervisiebijeenkomsten en voor de te maken opdrachten zijn. Het biedt een schat aan informatie bij het schrijven van de reflectieverslagen voor het portfolio.
- overleggen student, werkplekbegeleider en studieloopbaanbegeleider bij langdurige afwezigheid over eventuele maatregelen. De consequenties van langdurige afwezigheid komen in evaluaties c.q. eindgesprekken aan de orde.
- verplicht de student zich in beginsel tot geheimhouding wat betreft gegevens die verkregen worden in de onderwijsinstelling tijdens het werkplekleren. Tijdens mondelinge of schriftelijke rapportage moet de privacy van deelnemers, leerlingen, collega's etc. gewaarborgd zijn.
- overlegt de student tijdig en zo mogelijk vooraf met de werkplekbegeleider en studieloopbaanbegeleider als gemaakte afspraken niet nagekomen kunnen worden. Te denken valt aan data voor gesprekken, inleverdata verslaggeving, uitvoeren van lessen of andere werkzaamheden.

Startpunten voor de student:

- *Geef je werkplekbegeleider een exemplaar van deze Richtlijnen Werkplekleren Kopopleidingen*
- *Bespreek mogelijkheden tot ontwikkelen op jouw werkplek*
- *Bespreek verwachtingen ten aanzien van begeleiding*
- *Maak afspraken met de werkplekbegeleider over jouw leertraject en het opleidingstraject van de kopopleiding*

Bijlage 1 Toelatingstabel Kopopleidingen, Bachelor of Education

Iemand komt in aanmerking voor de kopopleidingen als hij een bacheloropleiding heeft afgerond die direct aansluit bij een schoolvak. Toelating vindt plaats na een intakegesprek, waarbij beoordeeld wordt of de kandidaat volgens de criteria toelaatbaar is.

Aangezien een kopstudent de vereiste vakkennis voldoende in huis heeft, kan de kopopleiding zich volledig richten op de beroepsvoorbereiding en op het leraarschap. De student oefent (vak)didactische vaardigheden en verwerft meer kennis en inzicht in het pedagogische aspect van het leraarschap. Hij leert communiceren met leerlingen, klassenmanagement, orde houden, omgaan met leer- en gedragsproblematiek, psychologie en leerlingbegeleiding, enz.

Verwantschapstabel

Verwante opleidingen kopopleidingen met informatie van het Min. OC&W, via de Staatscourant Nr. 36407, van 2 juli 2018:

<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2018-36407.html>

Bijlage 2 Niveaus bekwaamheidseisen TLO NHL Stenden 2019-2020

Niveaus bekwaamheidseisen TLO NHL Stenden 2019-2020

Voor leraren in het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs wordt in de wet Beroepen in het Onderwijs beschreven aan welke bekwaamheidseisen zij moeten voldoen.¹ Omdat de bekwaamheidseisen zoals die sinds augustus 2017 gelden alleen het eindniveau van de lerarenopleiding beschrijven ('startbekwaamheid'), hebben de NHL Stenden lerarenopleidingen een verdere indeling gemaakt van de kennis, kunde en attitude in de bekwaamheidsniveaus voor de propedeuse, hoofdfase en afstudeerfase. De genoemde omschrijvingen geven de minimale eisen die de student in zijn bekwaamheidsontwikkeling per fase van de studie dient te tonen, zodat de student bij het ontvangen van het diploma startbekwaam is. Deze beschrijving geldt voor het studiejaar 2019-2020 en beoogt een 'dynamisch document' te zijn, dat in de verdere ontwikkeling van Design Based Education (DBE) en Flexibel Onderwijs (FO) op grond van ervaringen van collega's uit het werkveld en de opleidingen steeds verder aangescherpt kan worden.

- 1) Het propedeuseniveau is het minimale niveau bij afsluiting van de propedeutische fase waarmee de student aantoont voldoende bekwaam te zijn om aan de hoofdfase te kunnen beginnen.
- 2) Het hoofdfaseniveau is het minimale niveau bij afsluiting van onderdelen uit de hoofdfase (postpropedeusedeel voorafgaand aan de afstudeermodules), waarmee de student aantoont voldoende bekwaam te zijn om aan de afstudeerfase te beginnen.
- 3) Het afstudeerfaseniveau is het eindniveau van de hele bacheloropleiding, waarmee de student zich kwalificeert als 'startbekwaam' docent.

De bekwaamheidseisen zijn gefundeerd in een brede professionele basis, die in de wet alleen in algemene termen omschreven wordt. Deze brede professionele basis hebben de tweedegraads lerarenopleidingen van NHL Stenden op eigen wijze ingekleurd, in aansluiting op de visie van de hogeschool en de vertaling daarvan binnen de Academie vo&mbo.

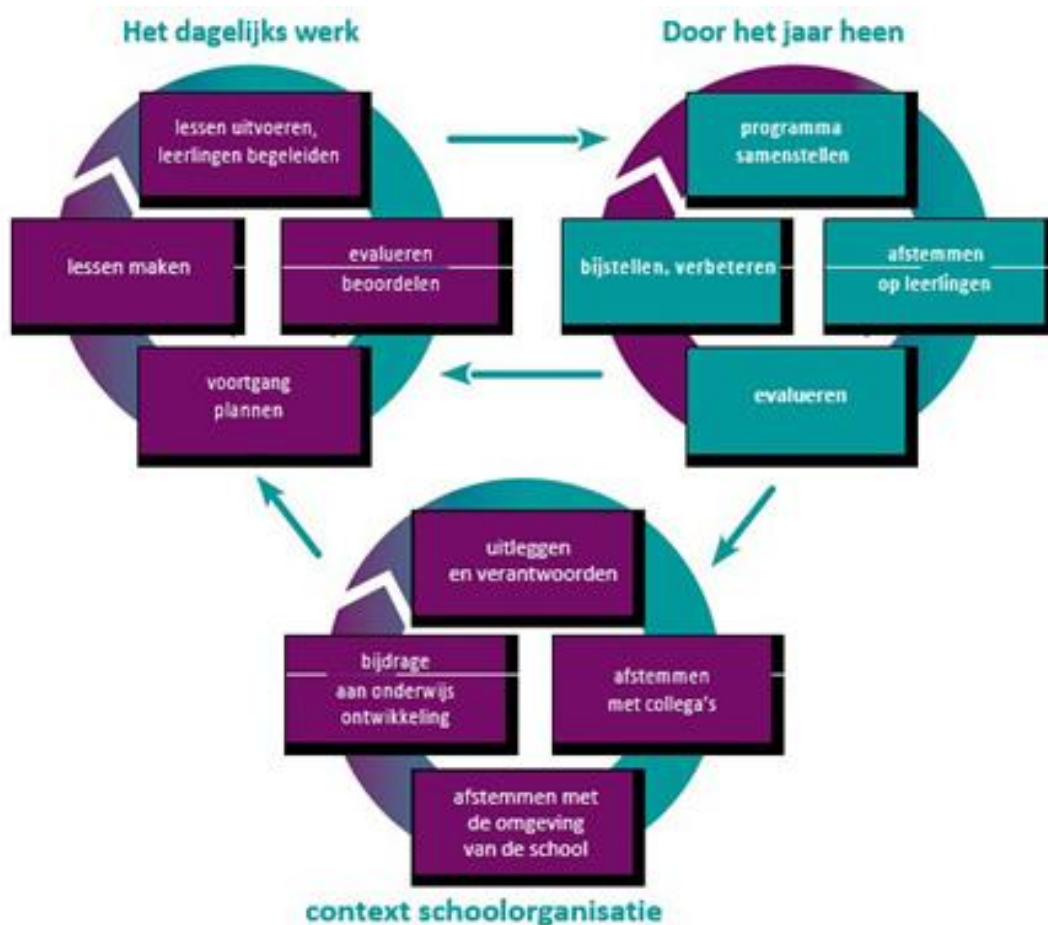
De bekwaamheidsniveaus liggen ten grondslag aan de leeruitkomsten en beoordeling van het behalen daarvan. De leeruitkomsten concretiseren hoe de student aantoont dat hij tenminste het niveau zoals gewenst bij die fase of modules heeft bereikt.

De eindkwalificaties van de opleiding zijn dus gebaseerd op:

- Landelijke bekwaamheidseisen leraar voortgezet onderwijs / docent beroepsonderwijs

¹ Zie <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/werken-in-het-onderwijs/bekwaamheidseisen-leraren>

- Dublin Descriptoren/ NLQF 6 beschrijving voor algemeen hbo-bachelor niveau¹
- Landelijke vakkennisbases en de generieke kennisbasis²
- Niveau-indeling TLO van NHL Stenden met indeling in propedeuse-, hoofdfase- en afstudeerfaseniveau, met een eigen kleuring van de brede professionele basis en NHL Stenden-brede profilering

EEN BEKWAME LERAAR³

Uit het wetsartikel bekwaamheidseisen voor leraren:

Een bekwame leraar is een leraar die heeft aangetoond dat hij met zijn vakinhoudelijke, vakdidactische en pedagogische kennis en kunde zijn werk als leraar en als deelnemer aan de professionele onderwijsgemeenschap die hij samen met zijn collega's vormt, kan verrichten op een professioneel doelmatige en verantwoorde wijze.

De bekwaamheid van de leraar wordt in belangrijke mate bepaald door zijn vakinhoudelijke en pedagogisch-didactische kennis en kunde. De basis daarvan wordt in de bekwaamheidseisen vastgelegd.

Bij de interpretatie van de bekwaamheidseisen zijn de volgende uitgangspunten van belang:

¹ Zie <https://nlqf.nl/nlqf-niveaus>

² Zie <https://www.10voordeleraar.nl/>

³ N.B. Waar gesproken wordt van 'leraar', wordt ook docent in het beroepsonderwijs bedoeld. Waar gesproken wordt van 'leerling', worden ook mbo-studenten, cursisten en andere benamingen van lerenden bedoeld. Waar 'hij' staat of 'zijn', moet ook 'zij' en 'haar' gelezen worden.

- **De leraar is een professional:** Hij heeft een complex professioneel beroep dat hoge eisen stelt aan het niveau van zijn beroepskennis en -kunde. De leraar werkt in een professionele ruimte waarin hij verantwoordelijkheid neemt en voortdurend afwegingen en keuzes maakt. Hij werkt met een onderzoekende, resultaat- en ontwikkelingsgerichte houding zowel in de dagelijkse uitvoering als bij het bijstellen en verbeteren van het onderwijs. Het vermogen om zich blijvend te kunnen ontwikkelen in zijn werk, samen met en van zijn collega's te kunnen leren en bij de tijd te blijven is daarbij essentieel. Met collega's worden hier professionals bedoeld, ook van andere beroepen en zowel binnen als buiten de school. Het meewerken aan innovatie en onderzoek wordt onder deze uitspraak begrepen. Als professional in het onderwijs kan hij op basis van een brede algemene ontwikkeling, actuele ontwikkelingen in de samenleving vertalen naar zijn onderwijspraktijk.
- **Het gewenste niveau van beroepskennis en -kunde:** maakt het noodzakelijk dat de leraar een opleiding voltooid heeft op ten minste bachelor- of masterniveau of een opleiding die daaraan gelijkwaardig is. Deze opleidingen moeten voldoen aan algemene criteria van niveau en kwaliteit, die dus ook voor deze bekwaamheidseisen gelden. Eisen betreffende de taal- en rekenvaardigheid van de leraar maken hier deel van uit. Deze criteria vormen het referentiekader voor het vaststellen van het niveau van bekwaamheid. Voor deze criteria wordt verwezen naar de Dublin-descriptoren en de vertaling daarvan in het Nederlandse kwalificatieraamwerk NLQF niveau 6.
- **Werken in het onderwijs is teamwerk:** samenwerken met collega's, ouders en anderen, het aanspreken en aanspreekbaar zijn en het professionele handelen uitleggen en verantwoorden. Dit vereist communicatieve vaardigheden en goed kunnen samenwerken. Anderen zijn in deze context degene die professioneel bij de leerling of bij het onderwijs betrokken zijn. Dat kunnen onder andere beroepsbeoefenaren zijn in de sfeer van jeugdwerk, maatschappelijk werk, justitie of gezondheidszorg. Het gaat bijvoorbeeld ook om contacten met buitenschoolse opvang of samenwerking op het gebied van sport, kunst en cultuur. In het beroepsonderwijs bijvoorbeeld ook om de samenwerking met stage-bedrijven en begeleiders op de werkplek. Om zijn beroep goed te kunnen uitoefenen moet de leraar kunnen organiseren, plannen en prioriteiten stellen.
- **Bekwaamheid is meer dan kennis en kunde:** In de interactie tussen de leraar en de leerling spelen de persoonlijkheid en de beroepshouding van de leraar een belangrijke rol. Het is daarom essentieel dat de leraar beschikt over zelfkennis en in staat is tot kritische reflectie op zichzelf in het professionele handelen.

Deze uitgangspunten zijn bij de lerarenopleidingen van NHL Stenden vooral geëxpliciteerd in de onderliggende 'brede professionele basis'. Omdat ze onder de andere bekwaamheidsdomeinen liggen, vervullen ze een essentiële rol in de opleiding tot leraar. Inhoudelijk zijn ze verbonden met de andere drie domeinen, maar de focus ligt meer op attitude dan op kennis en kunde.

1 BREDE PROFESSIONELE BASIS VOOR BEKWAAMHEID EN KWALIFICATIE

LERAAR VO en DOCENT EDUCATIE EN BEROEPSONDERWIJS

Op basis van gevorderde kennis en kunde binnen zijn vakgebied, de vakdidactiek daarvan en pedagogische theorieën en methodieken die relevant zijn voor zijn onderwijs, en ondersteund door gespecialiseerde handboeken en onderwijsmethododes kan de leraar:

- zijn eigen onderwijs vormgeven, afstemmen op het niveau en de kenmerken van zijn leerlingen, uitvoeren, evalueren en bijstellen.
- samenwerken met collega's in - en waar relevant ook buiten - de eigen instelling en zijn professionele handelen waar nodig afstemmen met hen.
- bijdragen leveren aan onderwijskundige ontwikkelingen door het raadplegen van bronnen, het inbrengen van informatie en kritische bijdragen aan oordeelsvorming en het oplossen van praktijkproblemen.
- meewerken aan praktijkgericht onderzoek ten behoeve van onderwijsontwikkelingen en gebruik maken van nieuwe kennis en inzichten uit onderzoek die praktijkgericht zijn uitgewerkt en beproefd.
- zijn professionele handelen uitleggen en verantwoorden.
- zelfstandig vormgeven aan zijn professionele ontwikkeling.

1 BREDE PROFESSIONELE BASIS		
Propedeuseniveau	Hoofdfaseniveau	Afstudeerfaseniveau
<p><u>Onderzoekend vermogen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • kan in vereenvoudigde vorm de onderwijsontwerpcyclus doorlopen. • kan gebruik maken van kennis en inzichten uit onderzoek. • draagt bij aan de oplossing van (praktijk)vragen door het raadplegen van bronnen en het inbrengen van informatie. 	<p><u>Onderzoekend vermogen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • kan in diverse praktijkcontexten eigen onderwijs ontwerpen, afstemmen op het niveau en de kenmerken van zijn leerlingen, uitvoeren en evalueren op effect. • maakt gebruik van nieuwe kennis en inzichten uit onderzoek en praktijk. • draagt bij aan de oplossing van praktijkvragen door het raadplegen van bronnen en het inbrengen van informatie en bijdragen aan oordeelsvorming. 	<p><u>Onderzoekend vermogen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • doet didactisch ontwerponderzoek ten behoeve van onderwijsontwikkelingen en maakt gebruik van nieuwe kennis en inzichten uit onderzoek die praktijkgericht zijn uitgewerkt en beproefd. • kan bijdragen leveren aan onderwijskundige ontwikkelingen door het raadplegen van bronnen, het inbrengen van informatie en kritische bijdragen aan oordeelsvorming en het oplossen van praktijkproblemen.
<p><u>Digitale geletterdheid</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • kan gerichte zoekvragen/zoekopdrachten/trefwo orden formuleren. • kan geschikte informatiebronnen kiezen. • beheerst enkele technieken om efficiënt informatie te vinden. • kent en beheerst digitale leeromgevingen die op de opleidingen en (stage)scholen gebruikt worden. 	<p><u>Digitale geletterdheid</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • kan efficiënt informatie te vinden, o.a. door gerichte zoekopdrachten te formuleren en geschikte informatiebronnen te kiezen. • kan informatie selecteren en beoordelen (betrouwbaarheid, authenticiteit, validiteit). • kent en respecteert regels met betrekking tot plagiaat en plagiaatpreventie waaronder digitale copyright modellen. • kent de implicaties van de digitale leefwereld van leerlingen/studenten voor het onderwijs. 	<p><u>Digitale geletterdheid</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • kan actuele digitale middelen verantwoord en effectief inzetten voor zijn onderwijs. • houdt zich op de hoogte van actuele ontwikkelingen in de inzet van educatieve digitale middelen.

<p><u>Professionele samenwerking</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • kan constructief samenwerken met medestudenten in en buiten de opleiding en met docenten en collega's in het werkveld en afspraken nakomen. • kan basale gespreksvaardigheden toepassen. • kan situaties vanuit verschillende perspectieven bekijken. • kan feedback geven en ontvangen. 	<p><u>Professionele samenwerking</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • kan betrouwbaar en proactief samenwerken en heeft zicht op het functioneren van de vakgroep / het team binnen de school. • kan samenwerken met medestudenten in en buiten de opleiding en met docenten en collega's in het werkveld, en zijn professionele handelen waar nodig afstemmen met hen. • is bekend met methoden voor collegiale consultatie, intervisie en andere vormen van samenwerken ten behoeve van de eigen ontwikkeling. • kan gesprekken voeren met en over zijn leerling. • herkent situaties waarin belangen / standpunten / emoties conflicteren. 	<p><u>Professionele samenwerking</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • kan betrouwbaar en proactief functioneren als collega binnen de vakgroep/het team op de school. • kan samenwerken met collega's in - en waar relevant ook buiten - de eigen instelling en zijn professionele handelen waar nodig afstemmen met hen. • kan methoden voor collegiale consultatie, intervisie, supervisie en andere vormen van samenwerken inzetten ten behoeve van de eigen ontwikkeling of die van de school. • kan gesprekken voeren met derden in belang van de ontwikkeling van zijn leerling. • gaat professioneel om met situaties waarin belangen / standpunten / emoties conflicteren.
<p><u>Beroepsbeeld</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • is zich bewust van de diversiteit binnen het onderwijs m.b.t. regionale, nationale en internationale verschillen in maatschappelijke, etnische, sociaal-economische en levensbeschouwelijke achtergronden. • is zich bewust van de rolmodelfunctie van een docent en van de verschillende functies van onderwijs in de kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming van leerlingen. • heeft een globaal beeld van leraarschap in het tweedegraads gebied en zijn eigen eerste beeld van 'ideaal onderwijs'. • is zich bewust in contact met het werkveld dat hij deel uitmaakt van een beroepsgroep. 	<p><u>Beroepsbeeld</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • houdt in zijn onderwijs rekening met de diversiteit van zijn leerlingen in relatie tot maatschappelijke, regionale tot internationale, ontwikkelingen. • kan zijn sociaalmaatschappelijke en ethische verantwoordelijkheden als docent benoemen in relatie tot de kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming van zijn leerlingen. • kan enkele eigen praktijkervaringen en theorie koppelen aan een globale onderwijs- en vakvisie. 	<p><u>Beroepsbeeld</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • kan zijn onderwijs afstemmen op maatschappelijke, regionale tot internationale, ontwikkelingen en zijn leerlingen voorbereiden op de maatschappij, met verdiepende kennis van de contextspecifieke aspecten van (voorbereidend) beroepsonderwijs of algemeen vormend onderwijs (afhankelijk van de gekozen afstudeerrichting). • gedraagt zich naar zijn sociaalmaatschappelijke en ethische verantwoordelijkheden als docent, in zijn bijdrage aan de kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming van zijn leerlingen. • De leraar is bekend met enkele vormen waarin de beroepsgroep zich internationaal, landelijk en regionaal organiseert en actuele ontwikkelingen daarin.
<p><u>Professioneel profiel</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • maakt de rolwisseling van student naar lerende professional. • kan leeractiviteiten ondernemen om zicht te krijgen op eigen geschiktheid voor het leraarschap. • verkent zijn persoonlijke talenten in relatie tot het beroep. • is zich bewust van de rol van overtuigingen en waarden die onder gedrag liggen. • kan gemaakte pedagogisch-didactische keuzes toelichten aan de hand van relevante theorie en reflecteert actief op basis van reacties van leerlingen, medestudenten, (werkplek)begeleiders en anderen op het eigen handelen als (aanstaand) leraar. 	<p><u>Professioneel profiel</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • kan op zijn professionele handelen reflecteren en ontwikkelt een professionele attitude aan de hand van betekenisvolle leerervaringen. • kan leerdoelen stellen die richting geven aan zijn professionele ontwikkeling. • is zich bewust van zijn persoonlijke professionele talenten. • kan de overtuigingen en waarden die onder zijn eigen gedrag liggen benoemen en reflecteren op het effect daarvan op anderen. • kan zijn eigen pedagogisch-didactisch handelen motiveren, gebruikmakend van actuele inzichten uit onderzoek en literatuur en kan zijn eigen handelen evalueren, analyseren, bijstellen en ontwikkelen. 	<p><u>Professioneel profiel</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • kan zijn professionele handelen uitleggen en verantwoorden aan de hand van actuele bronnen. • kan een eigen onderwijs- en vakvisie m.b.t. de afstudeerrichting onderbouwen met actuele literatuur en verbinden aan eigen voorbeelden en regionale, landelijke en internationale voorbeelden. • kan in professionele dialoog de eigen professionele identiteit ontwikkelen. • zet zijn persoonlijke professionele talenten in voor zijn leerlingen, collega's en de school, binnen de richting die hij gekozen heeft. • kan de overtuigingen en waarden die onder zijn eigen gedrag liggen benoemen en koppelen aan zijn visie, als reflectieve professional die voortdurend nadenkt over het eigen handelen en over effecten daarvan op leerlingen/ collega's. • kan zelfstandig vormgeven aan zijn professionele ontwikkeling.

2 VAKINHOUDELIJKE BEKWAAMHEID LERAAR VO en DOCENT EDUCATIE EN BEROEPSONDERWIJS

Vakinhoudelijk bekwaam betekent dat de leraar of docent in ieder geval:

- de inhoud van zijn onderwijs beheerst;
- boven de leerstof staat;
- de leerstof zo kan samenstellen, kiezen of bewerken dat zijn leerlingen die kunnen leren;
- vanuit zijn vakinhoudelijke expertise verbanden kan leggen met het dagelijks leven, met werk en met wetenschap;
- kan bijdragen aan de algemene vorming van zijn leerlingen;
- zijn vakkennis en -kunde actueel houdt.

2 VAKINHOUDELIJKE BEKWAAMHEID		
Propedeuseniveau	Hoofdfaseniveau	Afstudeerfaseniveau
<p>kennis</p> <p><i>(opleidingsspecifiek, zie ook de vakkennisbasis)</i></p>	<p>kennis</p> <p><i>(opleidingsspecifiek, zie ook de vakkennisbasis)</i></p>	<p>kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> beheerst de leerstof qua kennis en vaardigheden waarvoor hij verantwoordelijk is en kent de theoretische en praktische achtergronden van zijn vak(gebied). kent de relatie van de leerstof voor zijn vak(gebied) met de kerndoelen, eindtermen en eindexamenprogramma's. + voor beroepsonderwijs: heeft actuele kennis van beroepen in de branche of branches waarvoor hij opleidt en kan verband leggen tussen de leerstof en de kwalificatiedossiers van die branche of branches. overziet de opbouw van het curriculum van zijn vak, de plaats van zijn vak in het curriculum van de opleiding en de doorlopende leerlijnen. weet hoe zijn onderwijs voortbouwt op het voorgaande onderwijs en voorbereidt op vervolgonderwijs of de beroepspraktijk. kent de samenhang tussen de verschillende verwante vakken, leergebieden en lesprogramma's. heeft zich theoretisch en praktisch verdiept in de leerstof voor dat deel van het curriculum waarin hij werkt, namelijk één of meer van de verschillende leerwegen van het vmbo, het praktijkonderwijs of de onderbouw van havo of vwo. + voor beroepsonderwijs: heeft zich theoretisch en praktisch verdiept in de leerstof van de verschillende typen en niveaus van de educatie en het beroepsonderwijs. weet dat zijn leerlingen de leerstof op verschillende manieren kunnen opvatten, interpreteren en leren.
<p>kunde</p> <p><i>(opleidingsspecifiek, zie ook de vakkennisbasis)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> kan leren van fouten in de eigen beheersing van het vak(gebied) en actie ter verbetering ondernemen. 	<p>kunde</p> <p><i>(opleidingsspecifiek, zie ook de vakkennisbasis)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> beheerst het vak(gebied) voldoende om leerlingen verantwoord te onderwijzen. 	<p>kunde</p> <ul style="list-style-type: none"> beheerst de leerstof die vereist is voor zijn vak(gebied) binnen de afstudeerrichting dat hij de leerstof adequaat kan aanpassen aan de doelgroep is op de hoogte van de wettelijke kaders voor het vakgebied binnen de afstudeerrichting. kan de leerstof op een begrijpelijke en aansprekende manier samenstellen, uitleggen en demonstreren hoe ermee gewerkt moet worden. + voor beroepsonderwijs: kan de leerstof ook richten op de beroepspraktijk en de verbinding van de theorie aan de (beroeps)praktijk. kan vanuit zijn inhoudelijke expertise in samenwerking met zijn collega's en de omgeving van de school bijdragen aan de breedte, de samenhang en de actualiteit van het curriculum van zijn school. + voor beroepsonderwijs: is in staat tot het onderhouden en benutten van contacten met het beroepenveld waarvoor hij opleidt. kan zijn onderwijs afstemmen op verschillen tussen leerlingen. kan zijn leerlingen duidelijk maken wat de relevantie is van de leerstof voor beroepspraktijk en vervolgonderwijs; kan daarbij vanuit zijn vakinhoudelijke expertise verbanden leggen met het dagelijks leven, met werk en met wetenschap en zo bijdragen aan de algemene vorming van zijn leerlingen.

3 VAKDIDACTISCHE BEKWAAMHEID LERAAR VO en DOCENT EDUCATIE EN BEROEPSONDERWIJS

Vakdidactisch bekwaam betekent dat de leraar of docent:

- a. de vakinhoud leerbaar maakt voor zijn leerlingen, in afstemming met zijn collega's en passend bij het onderwijskundige beleid van zijn school;
- b. de vakinhoud weet te vertalen in leerplannen of leertrajecten;
- c. de vertaling van de vakinhoud doet met een professionele, ontwikkelingsgerichte werkwijze, waarin in ieder geval de volgende handelingselementen herkenbaar zijn:
 - 1) hij brengt een duidelijke relatie aan tussen de leerdoelen, het niveau en de kenmerken van zijn leerlingen, de vakinhoud en de inzet van de verschillende methodieken en middelen;
 - 2) bij de uitvoering van zijn onderwijs volgt hij de ontwikkeling van zijn leerlingen;
 - 3) hij toetst en analyseert regelmatig en adequaat of en hoe de leerdoelen gerealiseerd worden;
 - 4) hij stelt op basis van zijn analyse zo nodig zijn onderwijs didactisch bij;
 - 5) hij laat zijn onderwijs met de tijd mee gaan.

3 VAKDIDACTISCHE BEKWAAMHEID		
Propedeuseniveau	Hoofdfaseniveau	Afstudeerfaseniveau
<p><i>kennis</i></p> <p><u>Onderwijsvoorbereiding</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • heeft kennis van verschillende leer- en onderwijstheorieën die voor de onderwijspraktijk relevant zijn. • kent verschillende didactische (ook digitale) leer- en werkvormen zowel voor voortgezet onderwijs als voor het beroepsgerichte onderwijs. • heeft kennis van het Nederlandse onderwijsstelsel. 	<p><i>kennis</i></p> <p><u>Onderwijsvoorbereiding</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • heeft kennis van verschillende leer- en onderwijstheorieën die voor zijn onderwijspraktijk relevant zijn en kan die herkennen in het leren van zijn leerlingen. • kent verschillende methodes en criteria waarmee hij de bruikbaarheid van de methodes voor zijn leerlingen kan vaststellen. • kent verschillende manieren om binnen een methode te differentiëren en recht te doen aan verschillen tussen leerlingen. • kan de methode aanvullen en verrijken. • heeft kennis van digitale leermaterialen en -middelen, kent de technische en pedagogisch-didactische mogelijkheden en beperkingen daarvan. • kent verschillende didactische leer- en werkvormen (onder meer ten behoeve van het beroepsgerichte onderwijs) en de psychologische achtergrond daarvan; kent criteria waarmee de bruikbaarheid daarvan voor zijn leerlingen kan worden vastgesteld. • kent verschillende doelen van evalueren en toetsen. Hij kent verschillende, bij deze doelen passende vormen van observeren, toetsen en examineren. • heeft zich theoretisch en praktisch verdiept in de vakdidactiek. 	<p><i>kennis</i></p> <p><u>Onderwijsvoorbereiding</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • heeft zich verdiept in de contextspecifieke aspecten van (voorbereidend) beroepsonderwijs of algemeen vormend onderwijs wat betreft voor zijn doelgroep relevante leer- en onderwijstheorieën. • kent verschillende methodes en criteria waarmee hij de bruikbaarheid van de methodes voor zijn leerlingen kan vaststellen, verschillende manieren om binnen een methode te differentiëren en recht te doen aan verschillen tussen leerlingen, ook wat betreft culturele verschillen, verschillende manieren om de methode aan te vullen en verrijken. • weet hoe een leerplan in elkaar zit en kent de criteria waaraan een goed leerplan moet voldoen (onder meer in het kader van beroepsgericht onderwijs). • heeft kennis van digitale leermaterialen en -middelen binnen zijn afstudeerrichting en kent de technische en pedagogisch-didactische mogelijkheden en beperkingen daarvan. • kent doelen van evalueren en toetsen en daarbij passende vormen van observeren, toetsen en examineren die relevant zijn voor de doelgroep binnen zijn afstudeerrichting. • heeft zich theoretisch en praktisch verdiept in de contextspecifieke aspecten van vakdidactiek ten behoeve van het type onderwijs en het deel van het curriculum waarin hij werkzaam is.

<p>kunde</p> <p><u>Onderwijsvoorbereiding</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ontwerpt planmatig onderwijsactiviteiten aan de hand van lesdoelen. • maakt gebruik van (digitale) leermaterialen en –middelen. • kan de inhoud en de didactische aanpak van zijn onderwijs toelichten. 	<p>kunde</p> <p><u>Onderwijsvoorbereiding</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • kan voor een specifieke doelgroep activerende en effectieve onderwijsactiviteiten en toetsen/feedback ontwerpen • kan doelen stellen, leerstof selecteren en ordenen. • kan samenhangende onderwijsactiviteiten uitwerken met passende werkvormen, materialen en media, afgestemd op het niveau en de kenmerken van zijn leerlingen. • kan passende en betrouwbare toetsen kiezen, maken of samenstellen. 	<p>kunde</p> <p><u>Onderwijsvoorbereiding</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • kan vakdidactisch verantwoorde, effectieve en activerende onderwijsactiviteiten (inclusief toetsen/feedback) ontwerpen die bijdragen aan lange termijn doelen binnen het curriculum van algemeen vormend onderwijs of (voorbereidend) beroepsonderwijs. • kan samenhangende onderwijsactiviteiten uitwerken met passende werkvormen, materialen en media, afgestemd op het niveau en de kenmerken van zijn leerlingen/studenten in (voorbereidend) beroepsonderwijs of algemeen vormend onderwijs. • kan binnen de afstudeerrichting passende toetsen kiezen, maken of samenstellen.
<p><u>Onderwijsuitvoering en organiseren van het leren</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • voert onderwijsactiviteiten uit in (semi)authentieke situaties, met aandacht voor de praktische kant. • maakt aan leerlingen de verwachtingen en leerdoelen van de onderwijsactiviteit(en) duidelijk en motiveert leerlingen deze te halen. 	<p><u>Onderwijsuitvoering en organiseren van het leren</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • kan een vakdidactisch adequaat klassenmanagement realiseren en vakdidactisch leiding en begeleiding geven aan groepen leerlingen. • kan aan leerlingen de verwachtingen en leerdoelen duidelijk maken en leerlingen motiveren om deze te halen. • kan samenwerking, zelfwerkzaamheid en zelfstandigheid stimuleren. • kan leerstof aan zijn leerlingen begrijpelijk en aansprekend uitleggen, voordoen hoe ermee gewerkt moet worden. • kan de leerlingen met gerichte activiteiten, met doelmatig gebruik maken van beschikbare digitale leermaterialen en –middelen, de leerstof laten verwerken, daarbij variatie aanbrengen en bij instructie en verwerking differentiëren naar niveau en kenmerken van zijn leerlingen. • kan de leerling begeleiden bij die verwerking, stimulerende vragen stellen en opbouwende gerichte feedback geven op taak en aanpak. 	<p><u>Onderwijsuitvoering en organiseren van het leren</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • kan effectief en gefundeerd inspelen op verschillen tussen leerlingen. • kan een vakdidactisch adequaat klassenmanagement realiseren en leiding en begeleiding geven aan groepen leerlingen/studenten, ook buiten de context van school. • kan samenwerking, zelfwerkzaamheid en zelfstandigheid van leerlingen/studenten binnen de context van de gekozen afstudeerrichting stimuleren. • kan leerstof aan zijn leerlingen/studenten begrijpelijk en aansprekend uitleggen, voordoen hoe ermee gewerkt moet worden en daarbij inspelen op de taalbeheersing en taalontwikkeling van zijn leerlingen. • kan de leerlingen/studenten met gerichte activiteiten de leerstof laten verwerken, daarbij variatie aanbrengen en bij instructie en verwerking differentiëren naar niveau en kenmerken van zijn leerlingen. • kan de leerling/student begeleiden bij die verwerking, stimulerende vragen stellen en opbouwende gerichte feedback geven op taak en aanpak. • kan de leerlingen/studenten een gerichte inzet van loopbaanoriëntatie en -begeleiding bieden.
	<p><u>Onderwijsevaluatie en -ontwikkeling</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • kan toetsen ontwikkelen, toetsresultaten beoordelen, analyseren en interpreteren en de kwaliteit van toetsen beoordelen. • kan de voortgang volgen, de resultaten toetsen, analyseren en beoordelen. • kan leerproblemen signaleren. • kan advies vragen aan collega's of andere deskundigen • weet wanneer en hoe hij advies kan geven. • kan kritisch reflecteren op zijn eigen pedagogisch-didactisch handelen en de inhoud en de didactische keuzes uitleggen en verantwoorden. 	<p><u>Onderwijsevaluatie en -ontwikkeling</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • kan zijn eigen onderwijsontwerp, afgestemd op het niveau en de kenmerken van zijn leerlingen/studenten, evalueren op effect en het onderwijsontwerp waar nodig bijstellen. • kan toetsen ontwikkelen, toetsresultaten beoordelen, analyseren en interpreteren en de kwaliteit van toetsen en examens beoordelen. • kan bruikbare en betrouwbare voortgangsinformatie verzamelen en analyseren en op grond daarvan zijn onderwijs waar nodig bijstellen. • kan feedback vragen van leerlingen/studenten en deze feedback tezamen met zijn eigen analyse van de voortgang gebruiken voor een gericht vervolg van het onderwijsleerproces. • kan leerproblemen signaleren en indien nodig met hulp van collega's oplossingen zoeken of doorverwijzen. • kan advies vragen en geven aan collega's of andere deskundigen. • kan zijn didactische aanpak en handelen evalueren, analyseren, bijstellen en ontwikkelen. • kan de inhoud en de didactische aanpak van zijn onderwijs uitleggen en verantwoorden. • kan bijdragen aan pedagogisch-didactische evaluaties in zijn school en deze in afstemming met zijn collega's gebruiken bij de onderwijsontwikkeling in zijn school.

4 PEDAGOGISCHE BEKWAAMHEID LERAAR VO en DOCENT EDUCATIE EN BEROEPSONDERWIJS

Pedagogische bekwaamheid betekent dat de leraar of docent:

- met een professionele, ontwikkelingsgerichte werkwijze en in samenwerking met zijn collega's een veilig, ondersteunend en stimulerend leerklimaat voor zijn leerlingen kan realiseren;
- de ontwikkeling van zijn leerlingen volgt in hun leren en gedrag en daarop zijn handelen afstemt;
- bijdraagt aan de sociaal-emotionele en morele ontwikkeling van zijn leerlingen;
- zijn pedagogisch handelen kan afstemmen met zijn collega's en met anderen die voor de ontwikkeling van de leerling verantwoordelijk zijn;
- bijdraagt aan de burgerschapsvorming en de ontwikkeling van de leerling tot een zelfstandige en verantwoordelijke volwassene; waarbij het ook gaat om de begeleiding van de leerling bij zijn oriëntatie op beroepen en het ontwikkelen van beroepsidentiteit;
- zijn aanpak in het onderwijs in pedagogische zin blijft aanpassen aan de tijd.

4 PEDAGOGISCHE BEKWAAMHEID		
Propedeuseniveau	Hoofdphaseniveau	Afstudeerfaseniveau
<p>kennis</p> <p><u>Contact met en aansluiting bij leerlingen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> heeft zicht op communicatieve kenmerken en de belevingswereld en van leerlingen/studenten. 	<p>kennis</p> <p><u>Contact met en aansluiting bij leerlingen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> heeft kennis van ontwikkelingstheorieën en de gedragswetenschappelijke theorie die voor zijn onderwijspraktijk relevant zijn (bijvoorbeeld uit sociale psychologie en communicatietheorie) en kan die betrekken op zijn pedagogisch handelen. 	<p>kennis</p> <p><u>Contact met en aansluiting bij leerlingen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> heeft kennis van ontwikkelingstheorieën en de gedragswetenschappelijke theorie die voor zijn onderwijspraktijk binnen de afstudeerrichting relevant zijn en kan die betrekken op zijn pedagogisch handelen. Voor beroepsonderwijs betekent dit dat hij zich heeft verdiept in de theoretische en praktische aspecten van het leren functioneren in een beroep en de ontwikkeling van beroepsidentiteit.
<p><u>Pedagogisch klimaat</u></p> <ul style="list-style-type: none"> heeft kennis van groepsdynamische processen. heeft kennis van elementen van effectief klassenmanagement en een krachtige leeromgeving. 	<p><u>Pedagogisch klimaat</u></p> <ul style="list-style-type: none"> heeft kennis van agogische en pedagogische theorieën en methodieken, die voor zijn onderwijspraktijk relevant zijn en kan die betrekken op zijn pedagogisch handelen. weet welke interventies kunnen worden ingezet om een ordelijk en veilig werk- en leerklimaat te creëren. 	<p><u>Pedagogisch klimaat</u></p> <ul style="list-style-type: none"> heeft kennis van agogische en pedagogische theorieën en methodieken, die voor zijn onderwijspraktijk relevant zijn en kan die betrekken op zijn pedagogisch handelen.
<p><u>Leerlingbegeleiding</u></p> <ul style="list-style-type: none"> heeft kennis van de organisatie van leerlingbegeleiding in een school. 	<p><u>Leerlingbegeleiding</u></p> <ul style="list-style-type: none"> heeft kennis van de lijn en de verschillende rollen in de begeleiding van leerling. heeft kennis van veelvoorkomende ontwikkelings- en gedragsproblemen en -stoornissen. 	<p><u>Leerlingbegeleiding</u></p> <ul style="list-style-type: none"> heeft kennis van veelvoorkomende ontwikkelings- en gedragsproblemen en -stoornissen. heeft zich theoretisch en praktisch verdiept in de pedagogiek van het type onderwijs en het deel van het curriculum waarin hij werkzaam is.
<p><u>School en maatschappij</u></p> <ul style="list-style-type: none"> heeft zicht op de ontwikkeling van adolescenten, hun leefwereld en diverse opvoedingsstijlen. herkent diversiteit tussen leerlingen en manieren waarop het onderwijs daarmee omgaat. 	<p><u>School en maatschappij</u></p> <ul style="list-style-type: none"> weet hoe hij zicht kan krijgen op de leefwereld van zijn leerlingen en hun sociaal-culturele achtergrond. heeft kennis van opvattingen met betrekking tot de pedagogische taak van het onderwijs en de rol van de docent daarin. 	<p><u>School en maatschappij</u></p> <ul style="list-style-type: none"> weet hoe hij zicht kan krijgen op de leefwereld van zijn leerlingen en hun sociaal-culturele achtergrond en hoe hij daarmee rekening kan houden in zijn onderwijs.

<p>kunde</p> <p><u>Contact met en aansluiting bij leerlingen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • toont betrokkenheid bij leerlingen en maakt (non) verbaal contact met leerlingen. • toont in interactie met leerlingen het vermogen om actief te luisteren en opbouwende feedback te geven. • ontwerpt lesmateriaal waarin hij/zij aansluit bij de belevingswereld van de leerling. 	<p>kunde</p> <p><u>Contact met en aansluiting bij leerlingen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • kan het zelfvertrouwen van leerlingen stimuleren, hen motiveren en stimuleren om zelf antwoorden te vinden op hun vragen • heeft oog voor de sociaal-emotionele en morele ontwikkeling van zijn leerlingen. • heeft oog voor de verschillen tussen leerlingen. 	<p>kunde</p> <p><u>Contact met en aansluiting bij leerlingen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • speelt pedagogisch doelmatig en intercultureel sensitief in op verschillen tussen leerlingen/studenten en moedigt hen op positieve wijze aan zich te ontwikkelen, in het vak(gebied) en in hun persoonlijke vorming. • kan het zelfvertrouwen van leerlingen/studenten stimuleren, hen aanmoedigen en motiveren; heeft oog voor de sociaal-emotionele en morele ontwikkeling van zijn leerlingen/studenten en doet daar recht aan. Hierbij heeft hij zich verdiept in de contextspecifieke aspecten van (voorbereidend) beroepsonderwijs of algemeen vormend onderwijs (onder meer in het kader van loopbaanoriëntatie en –begeleiding).
<p><u>Pedagogisch klimaat</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • durft de leiding te nemen in de omgang met leerlingen/studenten in opleidings- en praktijksituaties. 	<p><u>Pedagogisch klimaat</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • creëert in gangbare onderwijssituaties een ordelijk en veilig leerklimaat. • kan groepsprocessen sturen en begeleiden. • geeft leiding aan de groep door afspraken te maken en voorwaarden te creëren ten behoeve van het leren. • kan vertrouwen wekken bij zijn leerlingen en een veilig pedagogisch klimaat scheppen • kan ruimte scheppen voor leren, inclusief het maken van vergissingen en fouten • kan verwachtingen duidelijk maken en eisen stellen aan leerlingen. • is in staat tot kritische reflectie op zichzelf in de pedagogische relatie. 	<p><u>Pedagogisch klimaat</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • creëert een ordelijk en veilig werk- en leerklimaat in verschillende onderwijsleersituaties en onderzoekt bij moeilijkheden mogelijke oplossingen. • kan groepsprocessen sturen en (bege)leiden. • kan vertrouwen wekken bij zijn leerlingen/studenten en een veilig pedagogisch klimaat scheppen door ruimte voor leren en duidelijke verwachtingen en eisen. • kan zijn onderwijs en zijn pedagogische omgang met zijn leerlingen uitleggen en verantwoorden • is in staat tot kritische reflectie op zichzelf in de pedagogische relatie.
	<p><u>Leerlingbegeleiding</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • kan benoemen welke rol hij/zij kan en wil spelen in de begeleiding van leerlingen in de brede zin van het woord. • kan ontwikkelings-, gedragsproblemen en -stoornissen signaleren. 	<p><u>Leerlingbegeleiding</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • kan ontwikkelings-, gedragsproblemen en -stoornissen signaleren en indien nodig met hulp van collega's oplossingen zoeken of doorverwijzen. • kan zijn pedagogisch handelen afstemmen met anderen die vanuit hun professionele verantwoordelijkheid bij de leerling betrokken zijn, zoals begeleiders van het leren op de werkplek en ouders.
<p><u>School en maatschappij</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • kan diversiteit tussen leerlingen en manieren waarop het onderwijs daarmee omgaat benoemen. 	<p><u>School en maatschappij</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • kan benoemen wat de pedagogische taak van de school is en welke rol hij/zij daarin voor zichzelf ziet weggelegd in relatie tot kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming van leerlingen/studenten. • kan bijdragen aan burgerschapsvorming, rekening houdend met diversiteit in de samenleving. 	<p><u>School en maatschappij</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • kan benoemen wat zijn visie is op zijn sociaal-maatschappelijke rol als docent in relatie tot de kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming van zijn leerlingen/studenten en welke ethische verantwoordelijkheden dit met zich meebrengt. • draagt bij aan burgerschapsvorming rekening houdend met diversiteit in de samenleving, met maatschappelijke, regionale en internationale ontwikkelingen en met de morele ontwikkeling van leerlingen.

Bijlage 3 Dublin Descriptoren

	Kwalificaties Bachelor	Kwalificaties Master
Kennis en inzicht	Heeft aantoonbare kennis en inzicht van een vakgebied, waarbij wordt voortgebouwd op het niveau bereikt in het voortgezet onderwijs en dit wordt overtroffen; functioneert doorgaans op een niveau waarop met ondersteuning van gespecialiseerde handboeken, enige aspecten voorkomen waarvoor kennis van de laatste ontwikkelingen in het vakgebied vereist is.	Heeft aantoonbare kennis en inzicht, gebaseerd op de kennis en het inzicht op het niveau van Bachelor en die deze overtreffen en/of verdiepen, alsmede een basis of een kans bieden om een originele bijdrage te leveren aan het ontwikkelen en/of toepassen van ideeën, vaak in onderzoeksverband.
Toepassen kennis en inzicht	Is in staat om zijn/haar kennis en inzicht op dusdanige wijze toe te passen, dat dit een professionele benadering van zijn/haar werk of beroep laat zien, en beschikt verder over competenties voor het opstellen en verdiepen van argumentaties en voor het oplossen van problemen op het vakgebied.	Is in staat om kennis en inzicht en probleemoplossende vermogens toe te passen in nieuwe of onbekende omstandigheden binnen een bredere (of multidisciplinaire) context die gerelateerd is aan het vakgebied; is in staat om kennis te integreren en met complexe materie om te gaan.
Oordeelsvorming	Is in staat om relevante gegevens te verzamelen en interpreteren (meestal op het vakgebied) met het doel een oordeel te vormen dat mede gebaseerd is op het afwegen van relevante sociaal-maatschappelijke, wetenschappelijke of ethische aspecten.	Is in staat om oordelen te formuleren op grond van onvolledige of beperkte informatie en daarbij rekening te houden met sociaal-maatschappelijke en ethische verantwoordelijkheden, die zijn verbonden aan het toepassen van de eigen kennis en oordelen.

<p>Communicatie</p>	<p>Is in staat om informatie, ideeën en oplossingen over te brengen op een publiek bestaande uit specialisten of niet-specialisten.</p>	<p>Is in staat om conclusies, alsmede de kennis, motieven en overwegingen die hieraan ten grondslag liggen, duidelijk en ondubbelzinnig over te brengen op een publiek van specialisten of niet-specialisten.</p>
<p>Leervaardigheden</p>	<p>Bezit de leervaardigheden die noodzakelijk zijn om een vervolgstudie die een hoog niveau van autonomie veronderstelt aan te gaan.</p>	<p>Bezit de leervaardigheden die hem of haar in staat stellen een vervolgstudie aan te gaan met een grotendeels zelfgestuurd of autonoom karakter.</p>

Bijlage 4 Blokkenschema

	Weten + Weten hoe + Tonen		Tonen	Tonen + Doen	Doen		
P 1	Pedagogiek	(Vak)didactiek	Didactisch practicum	Atelier 1 Beeld van het beroep Opdracht 5 EC	Werkplekieren 1 Professioneel Profiel: voortgangsgesprek 1 + reflectie	----- Intervisie	
		Toets 1 + Opdracht 1					
P 2	Toets + Opdracht 5 EC	Opdracht 2	Didactisch practicum	Atelier 2 Leren en didactiek Opdracht 5 EC	Werkplekieren 1 Professioneel Profiel: voortgangsgesprek 2 + reflectie Opdracht 10 EC	Intervisie	
			Opdracht 5 EC				
P 3		Toets 2 5 EC		Atelier 3 Vakdidactisch ontwerponderzoek Opdracht 10 EC	Werkplekieren 2 Professioneel Profiel: voortgangsgesprek 3 + reflectie	Intervisie	
P 4		+ ICT didactiek Portfolio. Assessment Criterium gericht interview			Werkplekieren 2 Opdracht 15 EC	----- Intervisie	
Assessment handelingsbekwaam en professioneel profiel / Portfolio en gesprek							

- IK - GEEF LES - AAN LEERLINGEN - ALS PROFESSIONAL - - -

Bijlage 5 Professionaliseringsplan

Professionaliseringsplan Kopopleidingen

1. Een korte beschrijving van jezelf. Wie ben je, waarom zit je op deze beroepsopleiding, wie ben jij als docent, wat is je achtergrond, wat zijn je hobby's, enz.
2. Een beschrijving van de stageschool. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de uitgangspunten en algemene doelstellingen, aan de manier waarop leerlingen/cursisten gegroepeerd zijn, schooltypen, typerende werkvormen, etc.
3. Leerdoelen (ook persoonlijke leerdoelen) voor Werkplekleren (basis) en later de verdiepingsfase/ handelingsbekwaam
4. Activiteiten die je wilt uitvoeren om deze leerdoelen te behalen. Beschrijf concreet ook de onderwijsactiviteiten en lessen die je gaat geven.
5. Bewijsvoering die je wilt gaan gebruiken. Zorg dat je verschillende vormen van bewijsvoering toepast en vergeet de reflectie niet.
6. Plan van aanpak voor de ontwikkeling en uitvoering van Atelieropdrachten.

Voorbeeldformulier 1 doelen Professionaliseringsplan

Beschrijving beginsituatie/ terugblik	<p>Bij de beantwoording kijk ik terug op hoe het tijdens de stage is gegaan. Hierbij kan ik de onderstaande aanwijzingen als richtsnoer gebruiken.</p> <p>Ik beschrijf met concrete voorbeelden wat goed ging en wat minder goed ging. Hierbij geef ik ook aan waarom het volgens mij goed en waarom het minder goed ging.</p> <p>Tenslotte vermeld ik - zo concreet mogelijk - welke conclusies ik hieruit trek voor mijn ontwikkeling.</p>
Voornemens	Op grond van de terugblik (vorige kolom) formuleer ik leerdoelen waaraan ik in komende stage wil gaan werken.
Uitvoering	Ik geef aan hoe en wanneer ik eraan wil gaan werken (dat doe ik zo specifiek mogelijk).
Evaluatie	Ik geef aan op welke wijze ik wil vaststellen hoe ik aan de gestelde leerdoelen heb gewerkt en of ik ze al dan niet behaald heb. Ik kan hierbij denken aan: feedback van medestudenten, feedback van leerlingen, feedback van mijn begeleider, producten, lesopzetten etc.

vervolg Professionaliseringsplan format

Professionaliseringsplan

Beschrijving beginsituatie/ terugblik	
Voornemens	
Uitvoering	
Evaluatie	

Bijlage 6a Observatieformulier docentgedrag vanuit 'Zes rollen van de leraar' (periode 1, 2)

DE DOCENT IN ZIJN ZES ROLLEN			
Docent:	Klas:	Datum:/Tijd:	
School:			
Feedback door:			

	++	+	0	OPMERKINGEN
1^e rol: GASTHEER <i>stemt af op leerlingen.</i>				
0. Staat bij de deur/ als eerste in de klas.				
1. Noemt de leerling bij de naam (maakt contact).				
2. Is zichtbaar en duidelijk aanwezig (leiderschapsgedrag).				
3. Geeft het voorbeeld (toegankelijk, benaderbaar, vriendelijk).				
4. Zorgt dat de leerling klaar is om te kunnen starten.				
2^e rol: Presentator <i>vangt en houdt de aandacht vast.</i>				
1. Vangt de aandacht van de leerling.				
2. Kan de aandacht van de leerling gedurende de start vasthouden.				
3. Kondigt het doel en de inhoud van de les aan.				
4. Vertoont leiderschapsgedrag (staat stevig en congruent voor de klas).				
3^e rol: DIDACTICUS <i>geeft instructie en zet leerlingen aan het werk.</i>				
1. Motiveert leerling voor de les, de leertaken, het vak door aan te sluiten bij voorkennis en een begrijpelijke uitleg.				
2. Geeft de complete instructie met controle.				
3. Zet de leerling snel aan het werk.				
4. Gebruikt passende werkvormen (met samenwerken).				
5. Geeft leerling zinvol commentaar op zijn werk.				
6. Stoort het leren niet en kijkt hoe er gewerkt wordt.				
7. Geeft les op hun niveau (vraagt niet te veel of te weinig).				
8. Richt zich op leren, laat het zichtbaar/hoorbaar maken.				

	++	+	0	OPMERKINGEN
4^e rol: PEDAGOOG <i>zorgt voor veiligheid en grijpt in.</i>				
1. Zorgt voor een veilige sfeer door het gewenste gedrag te benoemen.				
2. Neemt leerling serieus, kent ze, toont respect voor leerling.				
3. Corrigeert ongewenst gedrag (weet 'aangepast' te reageren).				
4. Geeft complimenten waar mogelijk en beperkt straf.				
5. Laat zijn gevoelens zien (kan beheerst boos worden).				
6. Identificeert probleemgedrag snel en accuraat en reageert erop.				
7. Hanteert de voor ieder bekende normen/regels rechtvaardig.				
8. Laat leerling delen in verantwoordelijkheden.				
5^e rol: AFSLUITER <i>sluit de les goed af.</i>				
1. Sluit de les op tijd af, laat opruimen en inpakken.				
2. Geeft duidelijke instructie over het gewenste gedrag van leerling				
3. Rondt de les inhoudelijk af door een samenvatting/overzicht van de les.				
4. Evalueert de les procesmatig.				
6^e rol: COACH <i>begeleidt het leerproces</i>				
1. Vraagt uit zichzelf om feedback over zijn functioneren				
2. Reflecteert / geeft feedback op het leerproces en zijn rol daarin				
3. Zorgt dat, in activiteiten, vanuit verschillende leerstijlen leerlingen in ontwikkeling worden gebracht				
4. Geeft specifieke en constructieve feedback				
5. Benadrukt zowel goede als zwakke punten in het leren van IIn gebaseerd op concreet waarneembaar gedrag				
6. Begeleidt het leerproces vanuit een positieve, open en betrokken houding.				
7 Geeft richting aan het leerproces door doelgerichte inbreng.				
8. Levert een actieve bijdrage in de samenwerking met collega's om te komen tot een oplossing of resultaat in een open leersituatie				

Bijlage 6b Observatieformulier docentgedrag vanuit 'Zes rollen van de leraar' (periode 1, 2)

LEERLINGGEDRAG TIJDENS DE ZES FASEN VAN DE LES

De effectiviteit van het gedrag van de leraar is af te lezen aan het gedrag van de leerlingen.

Docent: Klas: Datum:/Tijd:.....

School:

Feedback door:

	++	+	0	OPMERKINGEN
1^e rol: GASTHEER <i>stemt af op leerlingen.</i>				
1. Leerlingen groeten de docent en kijken hem aan.				
2. Leerlingen volgen de instructie op, ook na een interventie.				
3. Leerlingen gaan op hun eigen plek zitten en pakken hun spullen.				
4. Leerlingen praten ontspannen met elkaar.				
5. Leerlingen stellen vragen aan de docent en/of praten met hem.				
2^e rol: Presentator <i>vangt en houdt de aandacht vast.</i>				
1. Leerlingen kijken naar de docent en houden hun mond dicht.				
2. Leerlingen blijven geboeid luisteren naar de docent.				
3. Leerlingen reageren positief na een correctie van de docent.				
3^e rol: DIDACTICUS <i>geeft instructie en zet leerlingen aan het werk.</i>				
1. Leerlingen luisteren naar de inleiding op de leerstof.				
2. Leerlingen luisteren naar de complete instructie.				
3. Leerlingen voeren de werkvorm uit.				
4. Leerlingen zijn snel aan het werk.				
5. Leerlingen werken samen als de docent dat aangeeft.				
6. Leerlingen reageren positief op feedback op hun leerproces.				
7. Leerlingen blijven binnen de aangegeven tijd gericht werken aan de opdracht.				

	++	+	0	OPMERKINGEN
8. Leerlingen hebben iets geleerd en kunnen dat teruggeven.				

	++	+	0	OPMERKINGEN
4^e rol: PEDAGOOG <i>zorgt voor veiligheid en grijpt in.</i>				
1. Leerlingen hebben een ontspannen gezichtsuitdrukking.				
2. Leerlingen geven antwoord op de aan hen gestelde vragen.				
3. Leerlingen laten zich sturen in gedrag, volgen de instructies op.				
4. Leerlingen reageren ontspannen op positieve feedback.				
5. Leerling reageert op een correctie en stopt met zijn gedrag.				
6. Leerlingen accepteren correcties van gedrag van andere leerlingen.				
7. Leerlingen kennen de voor ieder bekende normen/regels.				
8. Leerlingen worden betrokken bij het delen van verantwoordelijkheden.				
5^e rol: AFSLUITER <i>sluit de les goed af.</i>				
1. Leerlingen volgen de instructie van de docent op.				
2. Leerlingen kunnen aangeven wat ze deze les (inhoudelijk) geleerd hebben.				
3. Leerlingen kunnen aangeven hoe ze deze les (vaardigheden) geleerd hebben.				
4. Leerlingen ruimen op en verlaten rustig de klas. Het lokaal blijft opgeruimd achter.				
6^e rol: COACH <i>begeleidt het leerproces</i>				
1. Vraagt uit zichzelf om feedback over zijn functioneren				
2. Reflecteert / geeft feedback op het leerproces en zijn rol daarin				
3. Zorgt dat, in activiteiten, vanuit verschillende leerstijlen leerlingen in ontwikkeling worden gebracht				
4. Geeft specifieke en constructieve feedback				
5. Benadrukt zowel goede als zwakke punten in het leren van IIn gebaseerd op concreet waarneembaar gedrag				
6. Begeleidt het leerproces vanuit een positieve, open en betrokken houding.				
7 Geeft richting aan het leerproces door doelgerichte inbreng.				
8. Levert een actieve bijdrage in de samenwerking met collega's om te komen tot een oplossing of resultaat in een open leersituatie				

Bijlage 7 Lesobservatieformulier algemeen (periode 1, 2)

Naam lesgever:

Datum:

Les / onderwerp:

Formulier ingevuld door:

Stemgebruik: Volume Articulatie Variatie Tempo	
Mimiek Gesticulatie Rondkijken	
Duidelijk lesopbouw: Inleiding Kern Afsluiting	
Pakkend lesbegin	
Herkenbare/concrete lesdoelen	
Goed getaxeerde beginsituatie	
Goed gekozen en gevarieerde werkvormen	
Kloppende tijdfasering	
Zes rollen: Gastheer: Presentator: Didacticus: Pedagoog: Afsluiter: Coach:	
Eigen aandachtspunten:	

Bijlage 8 ‘Groenlichtformulier’ van Werkplekleren 1 naar Werkplekleren 2 handelingsbekwaam leraar (verdieping)

Naam student:	WPL-school:
Studentnummer:	Afdeling:
Naam werkplekbegeleider:	
Handtekening werkplekbegeleider :	Datum:

		Naar WPL 2	Feedback/ontwikkelpotentieel(feedforward)
Pedagogisch bekwaam	Contact met en begeleiden van leerlingen	Heeft oog voor de verschillen tussen leerlingen en motiveert hen om te leren.	
	Ordelijk en veilig werk- en leerklimaat	Creëert in gangbare onderwijssituaties een ordelijk en veilig leerklimaat.	
Vakinhoudelijk & vakdidactisch bekwaam	Onderwijsvoorbereiding, uitvoering en evaluatie	Ontwerpt en geeft activerende en effectieve onderwijsactiviteiten en toetsen/feedback, en organiseert het leren op adequate wijze.	
	Toepassing vak(gebied) in de praktijk	Beheerst het vak(gebied) voldoende om leerlingen verantwoord te onderwijzen.	
Brede professionele basis	Professionele samenwerking	Toont zich betrouwbaar en proactief en heeft zicht op het functioneren van de vakgroep / het team binnen de school.	
	Professionele ontwikkeling	Motiveert zijn eigen pedagogisch-didactisch handelen gebruikmakend van actuele inzichten uit onderzoek en literatuur en kan zijn eigen handelen evalueren, analyseren, bijstellen en ontwikkelen.	

Bijlage 9a Format lesobservatieformulier

Handelingsbekwaam leraar periode 3 en 4

Icalt observatieformulier aangepast voor het mbo (versie 1.1)

Voor het observeren van het pedagogisch-didactisch handelen van leraren in het beroepsonderwijs

Gegevens	
Naam docent	
Vak	
School	
Datum	
Begin- en eindtijd les	
Klas	
Aantal studenten	
Naam observator	

De observatie van de goede praktijk is tweeledig:

- 1) heeft de observator voorbeelden van de goede praktijk waargenomen?
- 2) op welk niveau beoordeelt de observator de indicator van de goede praktijk?

Gezien:

Bij de voorbeelden van goede praktijk het antwoord dat van toepassing is aanvinken:

n = niet waargenomen

w = waargenomen

x = niet van toepassing

Niveau:

Omcirkel bij de indicator het antwoord dat van toepassing is:

1 = overwegend
zwak

3 = meer sterk dan
zwak

2 = meer zwak
dan sterk

4 = overwegend
sterk

De docent...		Niveau				Gezien		
veilig en stimulerend leerklimaat		1	2	3	4			
1	... toont in gedrag en taalgebruik respect voor studenten							
2	... zorgt voor een ontspannen sfeer							
3	... ondersteunt het zelfvertrouwen van studenten							
4	... zorgt voor wederzijds respect							
6	... heeft persoonlijke aandacht voor de studenten							
7	... heeft oog voor de veiligheid bij het werken							
efficiënte onderwijsorganisatie		1	2	3	4			
8	... zorgt voor een ordelijk verloop van het onderwijs							
9	... zorgt voor een doelmatig klassenmanagement							
10	... gaat tijdens de verwerking na of studenten de opdrachten op een juiste manier uitvoeren							
11	... gebruikt de leertijd efficiënt							
12	... zorgt voor optimale samenwerking							
het leren vormgeven		1	2	3	4			
13	... geeft duidelijke uitleg van de leerstof of handeling							
14	... verduidelijkt bij de aanvang van de onderwijssituatie de doelen							
15	... geeft feedback aan de studenten							
16	... betreft alle studenten bij het onderwijs							
17	... gaat na of studenten de leerstof/handeling hebben begrepen							
18	... bevordert dat studenten hun best doen							
19	... geeft duidelijke instructies voor de opdracht of handeling							
20	... maakt duidelijk aan welke eisen de werkstukken/vaardigheden moeten voldoen							
21	... stimuleert actief leren							
22	... legt verband met de beroepspraktijk en eerdere, latere en andere onderwijsactiviteiten							
23	... zorgt voor verbinding tussen studenten							
24	... stimuleert studenten om over oplossingen/aanpakken na te denken							
25	... stelt vragen die studenten tot denken aanzetten							
26	... zorgt voor interactieve instructie							
27	... laat studenten hardop denken							
28	... laat studenten reflecteren op hun ervaringen en standpunten							
afstemmen op verschillen		1	2	3	4			
29	... gaat na of de doelen werden bereikt							
30	... stimuleert het zelfvertrouwen van zwakke studenten							
31	... biedt zwakke studenten extra tijd							
32	... stemt de instructie af op relevante verschillen tussen studenten							
33	... stemt de verwerking van de leerstof/ opdrachten af op relevante verschillen tussen studenten							
leer- en planningsstrategieën aanleren		1	2	3	4			
34	... leert studenten hoe zij complexe problemen kunnen vereenvoudigen							
35	... stimuleert het gebruik van controle-activiteiten							
36	... leert studenten oplossingen te checken							
37	... bevordert het toepassen van het geleerde							
38	... moedigt kritisch denken van studenten aan							
39	... stimuleert zelfsturing							
40	... stimuleert studenten na te denken over strategieën of handelingsschema's bij de aanpak							
41	studenten zijn betrokken bij de onderwijssituatie of activiteit							
42	studenten tonen zich geïnteresseerd							
43	studenten zijn actief op leren gericht							

Bijlage 9b Format lesobservatieformulier

Handelingsbekwaam leraar periode 3 en 4

Naam student:	Werkplek:
Geobserveerde les:	Aantal IIn:
Naam observant:	Datum:

Pedagogisch bekwaam

De student ...

0 = niet gezien 1 = gezien

1 zorgt voor een ordelijk verloop bij het in- en uitgaan van de ruimte door leerlingen/studenten*	0	1
2 laat verbaal en non-verbaal leidinggevend gedrag zien	0	1
3 signaleert ordeverstoringen en treedt passend op	0	1
4 corrigeert in geval van sociaal/moreel ongewenst gedrag	0	1
5 spreekt leerlingen aan bij hun naam	0	1
6 laat leerlingen uitspreken en luistert naar wat leerlingen te zeggen hebben	0	1
7 stimuleert leerlingen om naar elkaar te luisteren	0	1
8 accepteert dat leerlingen fouten maken	0	1
9 gaat op een positieve wijze in op vragen/opmerkingen van leerlingen	0	1
10 prijst leerlingen die hun best doen	0	1
11 creëert een ontspannen sfeer	0	1
12 uit positieve verwachtingen over wat leerlingen gaan doen	0	1
13 zorgt ervoor dat leerlingen geconcentreerd gericht zijn op hun werk	0	1
14 zorgt ervoor dat de leerlingen vragen durven stellen	0	1
15 toont aandacht voor individuele leerlingen	0	1

* overal waar 'leerlingen' staat, kan ook '(mbo)studenten' worden gelezen

OPMERKINGEN EN ADVIEZEN:

Didactisch bekwaam

De student ...

0 = niet gezien 1 = gezien

1	<i>begint de les/onderwijsactiviteit** op tijd</i>	0	1
2	<i>informeert de leerlingen bij aanvang van de les over de leerdoelen</i>	0	1
3	<i>zorgt dat lesonderdelen logisch op elkaar aansluiten met duidelijke overgangen</i>	0	1
4	<i>geeft de les met een goede afwisseling van instructie, begeleid oefenen, verwerken en dergelijke</i>	0	1
5	<i>maakt gebruik van hulpmiddelen: whitebord, digibord, practica en dergelijke</i>	0	1
6	<i>laat zien dat hij enthousiast is voor zijn vak</i>	0	1
7	<i>activeert de voorkennis van de leerlingen</i>	0	1
8	<i>hanteert werkvormen die leerlingen activeren</i>	0	1
9	<i>zorgt ervoor dat leerlingen actief deelnemen aan leergesprekken en discussies</i>	0	1
10	<i>legt uit in logische stappen</i>	0	1
11	<i>zorgt ervoor dat de leerlingen opletten tijdens de instructie</i>	0	1
12	<i>controleert of de leerlingen de uitleg hebben begrepen</i>	0	1
13	<i>maakt duidelijk welke materialen en hulpmiddelen gebruikt kunnen worden</i>	0	1
14	<i>zorgt dat leerlingen weten wat ze moeten doen als ze hun werk klaar hebben</i>	0	1
15	<i>stelt vragen die aanzetten tot nadenken</i>	0	1
16	<i>vraagt leerlingen na te denken over gegeven oplossingen of antwoorden</i>	0	1
17	<i>maakt duidelijk waarom een antwoord goed is of niet</i>	0	1
18	<i>gaat na of de doelen van de les zijn bereikt</i>	0	1
19	<i>hanteert een duidelijke lesafsluiting</i>	0	1

** onder 'les' kan elke onderwijsactiviteit worden verstaan waarbij zowel een docent als (een of meer) leerlingen betrokken zijn

DIDACTISCHE OPMERKINGEN EN ADVIEZEN:

Vakinhoudelijk en vakdidactisch bekwaam

De student ...

0 = niet gezien 1 = gezien

1 <i>staat inhoudelijk voldoende boven de lesstof</i>	<i>0</i>	<i>1</i>
2 <i>de lesstof is adequaat afgestemd op de doelgroep</i>	<i>0</i>	<i>1</i>
3 <i>past de vakdidactische principes van zijn van toe</i>	<i>0</i>	<i>1</i>

VAKINHOUDELIJKE EN VAKDIDACTISCHE OPMERKINGEN EN ADVIEZEN:

Nagesprek geobserveerde les

De student laat in het nagesprek zien dat hij/zij..

ja enigszins nee

1. gemaakte keuzes betreffende (vak)didactiek bij de lesvoorbereiding kan verantwoorden			
2. kan reflecteren op de uitvoering en effectiviteit van de les wat betreft zijn pedagogisch en (vak-)didactisch handelen			
3. alternatieven kan aandragen voor het verbeteren van de gegeven les en voor volgende lessen			
4. kan benoemen wat de sterke punten van de les waren die hij wil behouden			

Opmerkingen

Bijlage 10 Formulier eindbeoordeling werkplekbegeleider (volgt)